

Ami van, és ami jönni fog még

**Vergődik tovább, és ez a verdesés
Egyszerre átjár mindent, ami elmúlt,
Ami van, és ami jönni fog még**

// Babiczky István: A lepke. ÉS. 2016. szeptember 8.//

Gazdasági és politikai folyamatok 2016. III. negyedév

Készítette Petschnig Mária Zita és Kéri László
2016. október 11.

Tartalom

Rövid előszó.....	4
1.A kormányzati szerkezet módosításai.....	5
2. Orbán-beszédek 2016 későnyarán.....	7
3. Sportgyár – sportországban.....	12
4. Kormányzati apróságok – júliustól októberig.....	16
4.1. <i>Vita a gyülekezés terjedelméről.....</i>	<i>16</i>
4.2. <i>Harcok a főváros körül.....</i>	<i>17</i>
4.3. <i>Házon belüli vita a közigazgatási bíróságról.....</i>	<i>18</i>
4.4. <i>Médiaügyek.....</i>	<i>20</i>
5. 2016 első felének kiemelt gazdasági folyamatai.....	23
5.1. <i>Gazdasági növekedés.....</i>	<i>23</i>
5.2. <i>Beruházások.....</i>	<i>30</i>
5.3. <i>Infláció.....</i>	<i>36</i>
6. Energiaügyi kérdések.....	40
7. A magyar gazdaság minősítései.....	44
7.1. <i>Hitel- és befektetés-minősítők.....</i>	<i>44</i>
7.2. <i>World Economic Forum (WEF).....</i>	<i>46</i>
7.3. <i>Digitális minősítésünk.....</i>	<i>47</i>
8. Növekedési kérdések.....	48
9. Bankügyletek.....	50
9.1. <i>MNB alapítványok.....</i>	<i>50</i>
9.2. <i>Magyar Külkereskedelmi Bank.....</i>	<i>51</i>

9.3. <i>A Spéder Zoltán elleni támadások fejleményei</i>	52
10. Magyar Nemzeti Kereskedőház	54
11. Nyári Fidesz-klientúraügyek talányai.....	55
11.1. <i>Ziti, aki megéri a százmilliót</i>	57
11.2. <i>Lőrinc, a fáradhatatlan</i>	58
11.3. <i>Az egyszerű parasztyerek esete a helikopterrel (...meg a százmilliárddal)</i> ...59	
11.4. <i>Egy új szereplő a semmiből</i>	61
11.5. <i>Andytól Andrásig és tovább</i>	63
12. Népszavazási ámokfutás júliustól októberig.....	66
12.1. <i>Az értelem keresésének nehézségei</i>	66
12.2. <i>A kampány menete</i>	69
12.3. <i>A kampány feltételeiről – röviden</i>	71
12.4. <i>Az ellenzéki sasszékről</i>	72
12.5. <i>A végeredmény talányai</i>	73

Rövid előszó

2016 harmadik negyedének időbeli kereteit a magyar politika hivatásos szereplői igen hamar megteremtették. A köztársasági elnök július ötödikén kitzúzte az Orbán Viktor által kezdeményezett népszavazás időpontját, s ettől kezdve mindenki számára világossá válhatott, hogy október másodikáig aligha lehet majd a hazai közéletben bármi másról beszélni, mint erről. Igaz, azt is tudhattuk, hogy a foci EB, valamint az augusztusi olimpia mindezek ellen megfelelő felejtési lehetőségeket teremt, s nehéz volt elképzelni, hogy ezeknek az árnyékában bármiféle gondot, problémakört komolyabban meg lehessen tárgyalni. Nos, nem így történt.

Ezt a krónikát október első napjaiban írjuk, ekkorra már szinte teljesen feledésbe merültek a nyári sportélmények. Az elemzés tematikáját összeállítva nem kis megdöbbenéssel voltunk kénytelenek megállapítani: hihetetlenül sűrű három hónapot hagytunk magunk mögött.

Az események végtelenül érdekes tömegéből némi önkénnyel választottunk ki négy fontos tájékozási lehetőséget. Először is, megpróbáltuk a negyedévi folyamatok tükrét áttekinteni a kormányzati oldal aktivitása felől nézve. Ezt követően megkíséreltük bemutatni a mögöttük meghúzódó gazdasági folyamatokat. Mindezt könnyebb kijelenteni, mint megírni, ugyanis lépten-nyomon beleütköztünk a kormányzati elit környékén tapasztalható korrupciós és egyéb, fölöttébb gyanús ügyek úgyszólván áttekinthetetlenül gazdag jeleinek tömegébe. Némi erőszakolt leegyszerűsítéssel azt mondhatnánk, hogy 2016 nyarának legfontosabb tanulságát a sötétebbnél sötétebb ügyek egymásra torlódása szolgáltatta. Erre tekintettel az ügyek bemutatását nem is tudtuk egytlen fejezet keretei közé szorítani, voltak olyan vonatkozásaik, amelyeket a gazdasági, s akadtak olyanok, amelyeket inkább a politikai elemzés tükrében lehetett inkább bemutatni.

Mindezekhez képest kénytelenek voltunk önálló pontban tárgyalni a negyedév meghatározó eseményének, a népszavazási kampánynak a fejleményeit. Nem kétséges, tényleg ez a kezdeményezés jelentette az idei év harmadik negyedének legfontosabb politikai eseményét. De utólag az sem vitatható, hogy az általa elhomályosítani kívánt jelenségek hosszabb távon mégis csak sokkal nagyobb jelentőségűek lehettek, és a folyamatok egészére nézve összehasonlíthatatlanul lényegesebb összefüggéseket tartalmazhattak. Ez a felismerés krónikánk szerkezetében is tükröződni fog.

1. A kormányzati szerkezet módosítása

Mielőtt végleg kitört volna a nagy nyári szabadság és mindenki átadhatta volna magát az olimpiai várakozásoknak, váratlan és meglehetősen mélyreható változtatások történtek a kormányzati működés módjában. Orbán Viktor egy, július elejei - szokásos pénteki - rádióbeszélgetésben árulta el ennek a lényegét, s egyúttal a helyetteseire és a médiára bízva az értelmezését. Bejelentette ugyan a lényegét, hogy ti. ezek után a mindennapi kormányzati működés súlypontja alapján véve a most létrehozandó két kabinetre hárul. Továbbá azt is, hogy a vezetésükre kijelölt személyek Lázár János és Varga Mihály lesznek. A fontos részletek azért inkább csak egy-két hét elteltével váltak világossá. Részben az, hogy:

- a két kabinet nem egyszerűen szűkebb körű, s remélhetőleg sokkal hatékonyabb fóruma lesz a kormányzati működésnek, mint amilyen az eddigi kormány volt, hanem érdemi, döntési jogkörrel felhatalmazott testület lesz;
- nemcsak az elnevezésükben tükrözik azt a szándékot, hogy az alapvető kormányzati teendőket két egyenlő részre lehessen választani, hanem az összetételükben is.
- A stratégiai/politikai döntésekért továbbra is Lázár János lesz a felelős, míg a gazdasággal kapcsolatos minden döntés végre Varga Mihály kezébe kerülhet.

Ezen a ponton érdemes egy-két megjegyzést tenni. Évek óta nagy kérdés volt: gazdaságpolitikai kérdésekben ki is az úr az Orbán-kormányban? Merthogy eddig Matolcsy árnyéka mindenhová benyúlt. Lehetséges, hogy Varga Mihály egyértelmű felelőssé válása már előjátéka annak, amit az MNB elnökének tarthatatlan viselkedéséből ebben az évben kénytelen volt Orbán Viktor is levonni. A másik talány: Lázár helyzete változott-e Spéder kinyírása nyomán? Úgy tűnik, némely területen gyöngült, másféle metszetekben viszont erősödött. (A vele készített, Figyelő-béli interjú ebben a tekintetben nem foglalt állást.)

A legnagyobb talány azonban abból adódik, hogy Orbán távollétében a kabinetek ülésein a miniszterelnököt Rogán Antall helyettesítheti... Ezzel a megoldással a legfelső kormányzati csúcsokon megint sikerült olyan versenyhelyzetet előidézni, amelyben legalább hárman érezhetik majd úgy: mintha ők lennének Orbán Viktor kizárólagos és elsőszámú helyettesítői. Lehet majd őket megint futtatni - akár egymás ellenében is. (1998 óta számtalan esetben lehetett megfigyelni, hogy az orbáni vezetési modell egyik legfontosabb ismérve a versenyhelyzetek mesterséges előidézése. A kormányfő imádja magát a legfelsőbb döntőbíró szerepkörébe feltolni. Ezért azt sem bánja, ha néha a verseny teljesen irracionálisan, úgyszólván a legutolsó pillanatokig folyik. Hát... ezek után bőven lesz alkalma bíraskodni.)

Az átalakítás legfontosabb magyarázatát talán maga Lázár János írta körül a már említett interjújában: az lenne a cél, hogy Orbán Viktort a lehető legnagyobb mértékben tehermentesítsék a napi kormányzati terhek alól. Két okból is.

Részben azért, mert őrá az elkövetkező időkben rendszeres európai/brüsszeli/nemzetközi küzdelmek várnak, s ami azt illeti, az idei év erre nézve számtalan meggyőző példával szolgált már. S még csak ezután jön majd az októberi népszavazás-eredmény nemzetközi szétterítésének feladata...

Részben pedig azért kell őt tehermentesíteni, mert nem is oly soká el kell kezdeni a 2018-as választás kampányát. S az elmúlt másfél év időközi választásainak kudarcra arról tanúskodott, hogy Orbán Viktor hatékony részvétele nélkül még egy veszprémi, újpesti, tapolcai választást sem tud a Fidesz megnyerni...

Azt már mi tesszük hozzá mindehhez, hogy e két feladat lényegében egy és ugyanaz. Minden, ami mostantól történik, azt fél szemmel már a következő választásokon besöprendő győzelem reményében kell szemlélnünk... Emellett, természetesen olyan szervezetre lett/lesz szükség, amelyben megmarad Orbán Viktor számára a végső pillanatokban történő, érdemi beavatkozás lehetősége is. Nos, ez most - is - megtörtént. A két „minikormány” bármennyire is felruházott az önálló döntések lehetőségével a kormányfő számára megmaradt az, hogy a végső aláírás előtt - indoklás nélkül - visszaadhassa az ügyet a kabineteknek, újratárgyalás végett...

Alkotmányjogi finomságokban járatos olvasónak ezen a ponton nyilván felrémlik, hogy a köztársasági elnöki vétó mintha kísértetiesen hasonló szerkezetű és funkciójú, garanciális jellegű jogintézmény lenne. Ha Ön erre gondolt, akkor úgy véljük, jó helyen keresi a megoldást... Mindez persze további következtetések levonása felé vezethet el bennünket. Mi már öt évvel ezelőtt, a 2011-es alkotmányozási időszakban is azt írtuk eme összegzők keretei között: nevetséges az a közéleti vita, miszerint Orbán Viktor lépéseit azzal kéne magyaráznunk, hogy az ő távlati célja a prezidenciális rendszer bevezetése lenne, s hosszabb távon ő szeretne lenni a köztársasági elnök. Akkor is azt gondoltuk: a 2010 utáni világban akadálytalanul meg tudja teremteni a prezidenciális rendszert miniszterelnökként is. Nos, ezen a nyáron egy újabb lényeges lépést sikerült megtennie efelé.

Néhány írás a háttér megértéséhez:

- Orbán belenyúlt a kormányába. NSz. júl. 9.
- Ülésváltás. HVG. júl. 28.
- A kormányátalakítás háttere. Fi. júl. 14.

benne:

Olykor különvéleményem van. Lázár János - int.
Tehermentesítés kormányzati átalakítással.

- Összeültek a minikormányok. NSz. aug. 14.

2. Orbán-beszédek 2016 későnyarán

Tíz éve írjuk a negyedévenkénti krónikákat, s ennyi idő elmúltán már kialakulnak bizonyos támpontok, olyan kapaszkodók, amelyekre elemzéseink során nagy valószínűséggel és biztosan számíthatunk. A nyári hónapokban ilyen bizonyosság az, hogy Orbán Viktor ekkorra szokta időzíteni egész éves közéleti – és tágabban vett – médiaaktivitásának a súlypontjait. Vagyis, ha júniustól szeptember közepéig netán semmi érdemleges nem történne, akkor a kormányfői reprezentatív megnyilvánulások következtében mindig van mit összefoglalni. Nos, az idén sem csalódhattunk. Orbán nagyszámú szereplései közül (június elejétől szeptember végéig 21 ilyen jellegű tart nyilván a hivatalos honlapja...) kiválasztottuk azt a hat alkalmat, amely nemcsak Orbán Viktor magánjellegű mániáit illusztrálja, hanem a hazai kormányzati politika egészének is kellően megvilágító erejű dokumentuma lehet. ***Magyarán, ezekből a beszédekből nagy biztonsággal lehetséges rekonstruálni a hazai kormányzás legfontosabb irányvonalait is. Előre is, hátrafelé is.***

/Némely témakör többoldalú elemzésére a későbbiekben majd még bővebben is ki fogunk térni, ehelyütt csupán a kormányzati/kormányfői szempontok bemutatása volt a célunk. /

1. „*A Magyar Országgyűlésben tizenhárom kisebbségnek van szószólója...*” –írta ezt Orbán Viktor a Frankfurter Allgemeine Zeitungban, július 12-én, a szövege itt olvasható: <http://www.kormany.hu/hu/a-miniszterelnok/beszedek-publikaciok-interjuk/orban-viktor-cikke-a-frankfurter-allgemeine-zeitungban>

Természetesen ez az írás körültekintően számol azzal, hogyan kell beszélni a mérvadó német/európai közvélemény ízlésével, szóhasználataival. Tartalmilag azonban nem más, mint az egy éve folytatott orbáni függetlenségi harcnak, a kerítésépítéstől a kvóta-elképzelések radikális elutasításáig meghúzható politikának az - s ezt el kell ismerni - európaiasított, szalonképessé tett magyarázata. Ezért is kerülhetett az írásba bele az alcímünkben megidézett információ, amely azt kívánja bemutatni, hogy MAGYARORSZÁGNÁL NYITOTTABB, BEFOGADÓBB NEMZET Európában nem is létezik. Az Unióval szembeni kritika ebben az írásban nélkülözi a megszokott – itthon megszokott... - érzelmi töltésű, uszító hangnemet, a pátoz is inkább emelkedett, és azt kívánja érzékelteni: nem akad nálunk nagyobb, elkötelezettebb híve az európai egységnek. /Az már egy más kérdés, hogy az FAZ olvasói ezt az ünnepi értékelést képesek-e beilleszteni egyéb, ide vonatkozó információik tengerébe.

Gyanítjuk, hogy a válasz: igen. / Mindenesetre már az önmagában is üzenet-értékű, ha a magyar miniszterelnök „veszi a fáradságot” és megkísérli személyesen is meggyőzni az egyik meghatározó európai ország közvéleményét a maga igazáról.

X-X-X—X-X—X-X-X

Na, az elkötelezett híveknek nem kellett túl sokat várákozniuk, s megkaphatták azt, amire rettenetesen vágyakozhattak: az IGAZI ORBÁN álláspontját: <http://www.kormany.hu/hu/a-miniszterelnok/beszedek-publikaciok-interjuk/orban-viktor-eloadasa-a-xxvii-balvanyosi-nyari-szabadegyetem-es-diaktaborban>

2. „...Olyan beszédmódot választok, amely be van tiltva Európában...” Tusványos, július 23.

Sok-sok éve megszokhattuk már, hogy a nyár közepén ez az az erdélyi helyszín, ahol Magyarország miniszterelnöke legszívesebben engedi el magát. Most is így történt. A sajtóban - beleértve az ezúttal csenevész nemzetközi visszhangot is – leginkább a Trump elnökjelöltsége melletti orbáni kiállítás jelentette a szenzációt. Ám ennél még érdekesebb az az értelmezési keret, amelyben ez a fajta kiállítás megfogalmazódott. Merthogy Trump azzal érdemelte ki Orbán Viktor elismerő szavait, hogy elnökké válása esetén hajlandó lenne kemény eszközökkel is fellépni a migránsokkal szemben. Az egész mondandó tónusa egyfajta gyászbeszéd volt Európa felett. Ez az a kontinens, ahol napról napra nő a félelem, ahol elveszett a jövő /elrettető demográfiai jóslatok tengerét is hallhattuk ezúttal.../, ez az a kontinens, ahol a biztonság helyreállítása lenne a legfontosabb feladat.

Na, és kinek van erre nézve leginkább javaslata? Nem lesz nehéz kitalálni, hiszen - mint hallhattuk – az egész európai elit válságban van, nem jut eszébe semmiféle megoldás, érthető, hogy csak a félelem növelésére alkalmasak. Nem úgy, mint ő, Orbán Viktor. Azt is írhatnák: tizenegy nappal később meghallgathattuk az FAZ- cikk inverzét. A kettő együtt teszi ki a 2016 nyári Orbán Viktor portréját: a labanc/nyugatias kormányfőét és a kuruc/lázadó, csapatokat toborzó vezér szónoklatát. Mikor, mit parancsol a Kedves Vevő? Ja...és ki és hol tiltotta volna be Európában azt, hogy egy politikus csupa zagyvaságot beszéljen?

/ A részletekről lásd még: *Orbán Trump mellett kampányolt*. NSz, júl. 25. /

3. „...*Nemzeti ügyről van szó, ezért nem is vagyok hajlandó soha pártpolitikai vitát folytatni a sportról, mert szerintem ez fölül áll a pártpolitikai szempontoknak.*”- nyilatkozta az olimpia végén mindezt Orbán még Rióban - Kokónak, s mindezt némi késéssel megnézhették a magyar nézők is az M4 csatornáján: Kokó-interjú: <http://www.kormany.hu/hu/a-miniszterelnok/beszedek-publikaciok-interjuk/orban-viktor-interjuja-az-m4-sportcsatornanak>

Ezen a ponton tartózkodunk a kommentálástól, mert az összegző más helyén még meg fogunk emlékezni a nyári sportszezonnak a hazai belpolitikai viszonyok alakulását is érintő fejleményeiről. Mindenesetre a Kokónak adott interjúból megidézett magyarázat azért is érdekes, mert rávilágít arra a gondolkodásmódra, amely egy politikus szájából meglehetősen különleges. Ezek szerint a pártpolitikai vircsaft valami olyan visszataszító világ lehet, amely szintre egy kormányfő nem ereszkedhet le. Ez azért is meghökkentő, mert kormányfői státuszát éppenséggel ennek a visszataszító vircsaftnak köszönheti. Arról nem is beszélve, hogy e „nemzeti ügy” finanszírozása valamennyink zsebéből történő magasztos tevékenység, s ha másért nem, legalább erre tekintettel illenék megvitatni az ideszánt –évenkénti - ezermilliárd sorsát, elköltésének mikéntjét. De ha nem hajlandó... akkor, ugye, nincs mit tenni.

Ugyanekkor tartott Orbán nagyszabású előadást a nemzetközi olimpiai élet vezetői számára az ottani - riói – Magyar Házban, ahol természetesen a leendő budapesti olimpia szépségeiről esett leginkább szó: „*Budapest városa egy nagy olimpiai parkká, az egész várost megmozgató sportfesztivállá válik...*”- imígyen biztatta a NOB vezetőit.

<http://www.kormany.hu/hu/a-miniszterelnok/beszedek-publikaciok-interjuk/orban-viktor-interjuja-az-m4-sportcsatornanak>

4. „...*A nihilista szemlélet lopakodva rátelepedett a világ és az Európai Unió intézményeire... a nihilisták a társadalomban kisebbségben vannak, de az európai elitet már régen elfoglalták...*” - Kötcse, zárt körben, szeptember 10-én .

Ez a beszéd több szempontból is érdekes. Részben, mert ez az a zárt kör, ahová a Fidesz körüli reprezentatív csoportokat szokták meghívni. S ezért is veszi körül az a misztikum, miszerint Orbán Viktor itt osztja meg leginkább saját gondolatait az övéivel. /Hazai Tusványos – mondhatnánk.../ Részben, mert ez a fórum most egy-két nappal előzte meg az őszi, parlamenti szezont nyitányát, s erre tekintettel a résztvevők joggal remélhették, hogy betekintést kaphatnak a távolabbi jövőt vázoló politikai irányvonal lényegébe. Nos, meg is kapták. A közelgő, három hét múlva esedékes népszavazásnak a nemzet jövőjében betöltendő,

sorsfordító jelentősége itt, Kötcsén megkapta azt a nemzetföltő távlatot, amely mellé a legveszélyesebb ellenség kellő erősségű stigmatizációja is méltóképpen társulhatott. Mindenki megnyugodva mehetett haza, szombattól világossá válhatott nemcsak a tét kivételes történelmi jelentősége, hanem az is, hogy kikkel kell legyőzendő ellenségként számolnunk. /Azért az meglepne, ha a vendégek között akadt volna olyan személy, aki mindezt előtte ne tudta volna. Van azonban úgy, hogy a liturgia, a közösen átélhető mágia fontosabb, mint maga az üzenet. /

S még valami. Ennek a beszédnek a hivatalos archívumokban hiába keresnénk nyomát, pl. a miniszterelnöki honlap egyetlen szóval sem utal rá. Ugyanakkor a kormányzathoz kétségtelenül közel álló média-források meglehetősen nagy terjedelemben éltek a „kiszivárogtatás”, a belső körhöz való tartozás kéjes örömeivel; tőlük egy-két napon belül már mindenki megismerhette, hogy mi történt, mi is hangzott el Kötcsén?

Erre tekintettel csatolnék ide néhány, igen árulkodó jellegű „forrást” – kezdi a Pestisrácok, majd folytatja a TV2-természetesen Mráz Ágoston Sámuel szakértelmével felfegyverkezve...- s végül szétteríti a Hír 24, valamint az Origo...<http://pestisracok.hu/orban-viktor-mi-ellenfeleink-nem-liberalisok-hanem-nihilistak-itt-kotcsei-beszed/>

- A Kötcsén elhangzottak autentikus változata és a terítésük:

<https://www.youtube.com/watch?v=ZdOdm9wous8> tv2...

<http://24.hu/kozelet/2016/09/11/orban-a-polgari-pikniken-meg-kell-tanulni-kenyeret-szeletelni-a-kardunkkal/>

<http://www.origo.hu/itthon/20160911-orban-viktor-fidesz-kotcse-nepszavazas.html>

További sajtóvisszhangok:

A megmentő. MaNcs, szept. 15.

Álmos kezdés, Kemény szavak a nihilistákról. Fi. Szept. 15.

5. „...*A naiv politika bódulatot hoz, elveszi a cselekvőképességünket, és végül bajt hoz a fejünkre. Ma ez a naivítás Brüsszelben általános...*” - parlamenti szalon kezdete, a miniszterelnök napirend előtti beszéde. Így volt ez huszonvalahány éve: a nyári szünet után, szeptemberben elkezdődik a hosszú, őszi politikai szalon, s ezt mindig az aktuális kormányfői helyzetértékelés vezette be. Most is. Csakhogy... három héttel a kicsikart népszavazás előtt. Vagyis, nem is lehetett másra számítani, mint kampánybeszédre, mozgósító, részvételre biztató megnyilvánulásra. Azt kaptuk, meg még valami mást is.

<http://www.kormany.hu/hu/a-miniszterelnok/beszedek-publikaciok-interjuk/orban-viktor-napirend-elotti-felszolalasa-20160912> - parlamenti nyitány.

Hosszasan és messziről rugaskodott Orbán Viktor neki a lelkesítő szózatnak. Előtte megpróbált valamiféle félidei értékelést adni mindarról, ami a 2014-es választások óta történt. Szokatlanul sok számot ömlesztett hallgatóságára, és ezek a számok minden létező területen a töretlen és páratlan fejlődést mutatták. Főleg ott, ahol a társadalmi bírálatok a lehangosabbak voltak az idén. Az oktatásban, az egészségügyben és a szociális szférában értünk el páratlan eredményeket - vélte a miniszterelnök. Néhány perc után azért kiderült, hogy mire volt való ez a hosszas kitérő. Mert aztán nem kertelt: van mit megvédenünk, van miért harcolnunk, s leginkább: van miért elmenni nemmel szavazni október másodikán... Egyetlen mondatban összefoglalva: nagyszabású kampánybeszédet, népszavazási mozgósítási beszédet tartott. S nem is kertelt, amikor egyértelműen jelentette ki: az ősz legnagyobb politikai feladata a minél sikeresebb népszavazási eredmény elérése.

6. *„A népszavazáson dől el, hogy milyen erős kardot tudunk kovácsolni a brüsszeli bürokratákkal szembeni küzdelemhez.”* Origo-interjú, szeptember 22.

<http://www.origo.hu/itthon/20160921-orban-viktor-interju.html>

Orbán Viktor meglehetősen ritkán szokott olyan terjedelmes, úgyszólván minden részletre kiterjedő interjút adni, mint amilyen az Origóban jelent meg szeptember végén. Mindez persze, az adott helyzetben érthető. *Az adott helyzet összetevői:* tíz nappal vagyunk a népszavazás előtt + minél szélesebb közönséghez kell elérni + ez a fórum már egy-két hónapja lényegében kormányzati szócsövé avanszált/süllyedt + hátha akad még valaki, aki nem hallotta volna a történelmi jelentőségű október másodika igazi tétjét. Nahát, el is mondotta, csak az nem világos, hogy akkor miért nem az a kérdés szerepel a szavazó cédulán: „Milyen erős kardot szeretne Ön Orbán Viktor kezébe adni, ahhoz., hogy...stb...stb...?” Talán azért nem ez a kérdés, mert akkor néhány eltévedt/megtévesztett állampolgár arra gondolhatna, hogy ez az egész csak Orbánnak fontos, s nem is igazán itthon – hanem? Külföldön.

Ezért aztán ebben az interjúban is megpróbál ezer és egy össze nem tartozó összefüggést kreálni, s közben azt az erős ember-látszatot kelteni, mintha egy személyben is meg tudná oldani ezt a problémakört - ha hagynák, ha reá hagynák. Ebből a szempontból igen tanulságos az egész szöveg, miként a nyitó tétele - különösképpen: **„Ha el akartam volna mondani, hogy a népszavazás után mit kell tenni, akkor elmondtam volna. Azért nem mondtam el, mert nem akartam...”** Ezt a gyöngyszemet el kell tenni, mert talán még soha ilyen

világossággal nem árulta el a maga különbejáratú demokrácia-felfogását, mint ezzel a kitételrel.

3. Sportnyár – sportországban

Mint tudjuk, nemzeti ügyről van szó, ezért nem fordítanánk hosszabb terjedelmű okfejtést annak megindokolására, hogy mit keres ez a témakör egy - magát komolynak tartó – összefoglaló keretei között. Ráadásul, ezen a nyáron több véletlen is úgy hozta, hogy a Nemzet úgyszólván maradéktalanul hódolhatott e legkedvesebb szenvedélyének. Június 12-től július 10-ig tartott a foci Eb, aholis nemcsak az 53 mérkőzés miatt lehetett a figyelmünk lekötve, hanem mert 34 év után ennek a tornának a magyar válogatott is érdemi résztvevője lehetett. A döntő után már csak 25 napot kellett várni arra, hogy a riói olimpiai láng fellobbanjon. Azt pedig minden magyar gyerek tudja, hogy Magyarország már 120 évvel ezelőtt is ott volt ama 13 nemzet sorában, amely kezdeményezte az ókori játékok újraélesztését, s azóta is a legsikeresebb országok közé számítunk. Ennyi előzmény után nem kell azt külön is hangsúlyoznunk, hogy a megszokotthoz képest a sport körüli kérdések ezen a nyáron miért szerepeltek többszörös terjedelemben a címlapokon. Természetesen, a mi dolgunk korántsem a sikerek elemzése, hanem a mögöttük lévő gazdasági/politikai folyamatok áttekintése.

A foci Eb az idén, hazánkban évtizedek óta nem látott eufóriát okozott. Hagyjuk ezúttal zárójelek között azt a tényt, hogy a mostani kormányzat minden létező pír-eszközzel megpróbált rátelepedni erre a felfokozott figyelemre. Millióknak lett elege a sportközvetítésekbe leplezetlen erőszakkal betelepített, százféle módon erőltetett kormánypropagandából. Melynek igen fontos összetevője volt a párhuzamosan elindított bevándorlás-ellenes kampány ide történt becsempészése is.

A magyar válogatott alapján véve sokkal jobban helytállt, mint azt előzetesen remélhettük. Csoportelsőként jutottunk tovább, és az EB befejeztével elmondhattuk, hogy a későbbi győztes ellen is döntetlent értünk el, ráadásul egy olyan mérkőzésen, amely az egész torna egyik legizgalmasabb találkozója volt. Nem csoda, ha ezt a sikert és közhangulatot egekbe szökő illúziók követték a nyáron. *Azt hittük, hogy:*

- az EB-n megismert és jól teljesítő játékosaink magas összegekért kerülhetnek európai, élvonalbeli csapatokhoz,
- a válogatott júniusi szép teljesítménye ősszel, a VB-selejtezőkön is folytatódni fog.

- a magyar bajnokság színvonalán végre a kinti hangulat hatására érdemi javulás következik be, s mindez majd a növekvő nézőszámokban is meglátszik.

- ezen a nyáron megszakad az a szégyenteljes sorozat, miszerint hazai élcapataink nemzetközi kupákban már az előselejtezőkben elvéreznek, s teszik mindezt a legtöbbször névtelen csapatokkal szemben.

Nos, nem kellett sokat várnunk arra, hogy e krónika megírásakor, a szeptemberi utolsó napokban egyértelműen állíthassuk: ötven nap is elegendő távlatot nyújthat annak felismeréséhez/beismeréséhez, hogy **mind a négy várakozásunkban csalódnunk kellett.**

A magyar válogatott játékosai után egyáltalán nem kapkodtak, s talán csak Nagy Ádám mondhatja el magáról, hogy legalább az olasz bajnokságba került, egy ottani középcsapatba, s már ez is nagy szó. Valamennyi kupacsapatunk szégyenteljes produkciót nyújtva, nevenincs együttesekkel szemben maradt alul. (Pl. a bajnokságot tavasszal, utcahosszal megnyerő FTC a rettegett tiranai együttesel szemben vérzett el...) A nézőszám nem nőtt, hanem inkább csökkent, ami a mérkőzések színvonalát tekintve tökéletesen érthető fejlemény. Pedig a stadionok rendületlenül épülnek és szépülnek. (Később erről még meg fogunk emlékezni.)

S a válogatott...? Első tétmérkőzésén a Faörer-szigetek ellen idegenben kiharcolták a nulla-nullás döntetlent. Aki látta a mérkőzést, nehezen hihette el, hogy nemzetközi tétmérkőzés előtt ül. Egy olyan ország válogatottja ellen harcoltunk, amelynek lélekszáma egyenlő Baja városáéval, s amelynek focistái civilben főállású polgárok (pékek, kereskedők, szerelők stb.).

E hosszadalmas bevezető/illusztáló bemutató után megelégszünk a nyári szaksajtó idevágó, kritikai jellegű meglátásainak összegzésével. Ezek a meglátások nem tekinthetőek újdonságoknak, ám a nyári eufória után mégis csak újra el kell ezeket mondani:

- Az egyszeri, felfokozott hangulat és siker utólag sem teszi igazolhatóvá, védhetővé mindazt a szélhámoskodást, ami a magyar labdarúgás finanszírozása körül évek óta tapasztalható.

- Jelenleg 22 stadion építése/újjaépítése zajlik, az idén mindez állítólag 26 MD forintba kerül, s nincs még vége az évnek. Tavaly erre a célra 30 milliárdot költöttek el. E stadionok kihasználtsága egyébként nem éri el a 20%-os szintet.

- Nyilvánvalóan politikai okokból válhatnak élvonalbéli szereplőkké olyan csapatok, amelyek mögött soha nem volt meg az az anyagi, társadalmi, szakmai háttér, ami az élvonalbéli szerepléshez kellene. Az idén pl. a Mezőkövesd és a Gyirmót vált első osztályú

szereplővé, s a második vonalban is számos olyan csapat tanyázik, amely még ott sem képes eredményesen működni. Sportgazdálkodási számítások többször is igazolták, hogy az NB I-es szinthez Magyarországon legalább százezres nagyságrendű települési háttér kellene, ez az a szint, amely legalább elvileg eltarthatna egy élcsapatot.

- Ehhez képest sok éve már, hogy a Felcsút csapata kapja a legtöbb támogatást, eddig mintegy 12 MD forint az, amit hivatalosan is megszerezhetett. Az idén elkezdett sportcsarnoka most még csak kétmilliárd további összeget nyelt el, de a végösszeg újabb 6 MD lesz. Ja...és a csapat nem tudott megkapaszkodni az élvonalban, az idei ősztől a másodosztályban rajonghat érettük a falu 1840 lakója. Vigasztalhatja őket az a tudat, hogy a Felcsút az elmúlt hat évben egymaga több tao-pénzhez jutott, mint az élvonal többi csapata - együttvéve.

- A 12 élvonalbeli csapat felhalmozott adóssága 20Md körül van, s ez évente legalább újabb kétmilliárddal növekszik.

- Pedig... a stadionépítésben, s egyéb sportberuházásokban érintett szűk kör, az öt kiemelt cég mindenféle pénzügyi lehetőséget megkapott ahhoz, hogy a maguk szeretett csapatainak korlátlan szponzoraivá válhassanak.

- Az országban összesen huszonzét labdarugó akadémia működik, ahol pillanatnyilag 625 fiatal játékost képeznek, fejenként évi egymillió forintos átlagköltséggel. Ezek a költségek ugrásszerűen nőnek, ha bármelyikük a nagycsapat közelébe/keretébe verekszi fel magát. Ebből a nagy tömegeből az elmúlt évek során két /2..!/ fiatal játékost sikerült külföldre értékesíteni. Minden szakértő szerint ez a 27 akadémia olyan óriási luxus, amelyet a nálunk ezerszer eredményesebb labdarúgással rendelkező országok egyike sem mer magának megengedni.

- Kevés, bár meglehetősen vitriolos stílusú írás szokott megemlékezni arról, hogy a hazai sport egészében, de a labdarúgás világában különösen erős gyökereket eresztett az a sportvezetői elit, amelynek szaktudás-hiánya, korrumpálhatósága, sokoldalú alkalmatlansága számtalan ízes legenda forrása. S így is akadnak élvonalbeli politikusok, akik közöttük érzik magukat igazán jól. S tessék szétnézni a klubvezetők, sportági vezetők, szakszövetségi elnökök világában, lépten-nyomon levitézlett Fidesz-politikusok neveivel fogunk találkozni.

- Az alább majd idézendő HVG-összeállítás közöl egy grafikont arról, hogyan alakult az elmúlt hat évben a sportcélú támogatás. Nem fogjuk az összes érintett év adatait közölni, csak három olyanét, amely a tendencia érzékeltetésére bőven elegendő lesz:

- 2011: 66 888 millió,

- 2013: 97 317 millió

- 2015: 188 944 millió

- 2017: 223 660 millió

Ebből az adatsorból ugyan nem derül ki, de más forrásokból tudható, hogy ennek az összegnek rendszeresen mintegy 40 %-a szokott a fociban landolni.

E hosszadalmas listához ezúttal nem fűznénk értelmező kommentárokat. Részben, mert úgy véljük, hogy a szüksézávan jelzett problémák így, önmagukban is bemutatják a Lényeget. Részben meg azért nem, mert úgy látjuk, hogy a magyar társadalom/közvélemény is mostanában lépett bele abba a hosszadalmas tanulási folyamatba, amely révén ismerkedik a nagyszerű sikerek árával, hátterével, körülményivel. Az idén sokkal több elemzés, műsor, háttéranyag jelent meg a sport világának eme – nagyon sötét – oldaláról, mint az előző öt év során összesen. Várjuk meg, hogyan dolgozza fel a magyar társadalom a még előtte álló két, gigantikus szélhámoskodás következményeit. Az egyik, a nem is oly soká itt tartandó úszó VB, már most túllépte a százmilliárdos „rémalom-határt”. S hol van még a vége? A másik, az olimpiáért folytatott rendezési verseny még eltart egy ideig, ezért ott különösebb kockázatok nélkül önthető ki a pénz az ablakon. Az idén pl. 17 md forint...

S még egy utóhang az olimpiáról

Nincs ember e hazában, aki ne örülne az olimpiai aranyaknak, s az is nagy dolog, hogy a folyamatosan éleződő versenyben, szélesedő nemzetközi mezőnyben még mindig tartani tudtuk a lépést kétszáz más nemzettel. Ám az idei tizenöt érmet lényegében három sportág termelte ki, az úszás, a kajak-kenu és a vívás... (Londonban még nyolc sportág magyar versenyzői kaptak érmekeket.) S e három sportágon belül is két olyan sportoló „hozta” az aranyak többségét, akik képesek voltak szembe fordulni sportáguk szövetségével, s úgyszólván családi keretek között készültek fel.../Hosszú Katinka és Kozák Danuta a 15 éremből hetet...a nyolc aranyból hatot hozott. /

Agyondotált, kiemelten támogatott hazai sportágak sora bukott el ezen az olimpián, s ez a tény elgondolkodtató, még a szokásoshoz képest százszorosra turbózott média-eufória sem tudta eltakarni. Megy a pénz, csökken a teljesítmény... S ez a képtelen összefüggés nemcsak a focira nézve igaz, hanem lassan az egész magyar sport-társadalomra is. S ha elfogadjuk a Nemzet Kormányosának kitüntető szavait, akkor még tágabb körök közepette kell keresnünk ennek a hihetetlenül irracionális jelenségnek a magyarázatát.

Néhány irodalmi háttér, a kérdéskörhöz illeszkedő olvasnivaló:

- Csúcstámadás Felcsúton. FI. Júl. 7.
- Lejt a pálya. Fi. Júl. 21.
- Milliárdok vannak, néző nincs. 168 óra, júl. 28.
- Taoista eszmék. A magyar futball támogatása. HVG. júl. 28.
- Sportország összes aranya. MnCs. Aug. 25.
- <https://atlatszo.hu/2016/06/30/stadionlaz-3-resz-minden-ut-felcsutra-vezet-a-stadione-pito-cegek-toplistaja/>

4. Kormányzati apróságok - júliustól októberig

Ebben a fejezetben röviden összefoglalunk néhány olyan ügyet, amelynek a közéleti visszhangja vagy nem volt olyan erejű, hogy a későbbiekben is emlékezni lehetne rájuk. Vagy pedig a súlyuk nem tűnt olyan jellegűnek, hogy átütötték volna a szokásos ingerküszöböt. Pedig... Mint látni fogjuk, ezek mindegyike olyan konfliktusokat takar, amely mögött valamennyi esetben előkeríthető a parttalan kormányzati térfoglalás évek óta tartó igénye. S ebben az értelemben korántsem apróságokról van szó, legfeljebb nincsen elegendő terünk arra, hogy mindegyiküket esettanulmányszerűen örökítsük meg. Ezek az „apróságok” a legtöbbször alapvető jogintézményeket, intézményeket, alapjogokat érintettek.

4.1. Vita a gyülekezési jog terjedelméről

Július 12-én az Alkotmánybíróság két döntést is hozott a gyülekezési joggal kapcsolatos panaszok kérdésében. A részleteket mellőzve, úgy foglaltak állást, hogy ismételten felhívták a figyelmet a parlamentnek és a kormánynak az e kérdésben tanúsított folyamatos, mulasztásos alkotmányvétségeire. Az talán csak egy finomság, hogy a devizahitelek Orbán Viktor, illetve Csányi Sándor lakhelye előtt szerettek volna tüntetni, s az akciót lehetetlenné tevő hatósági/bírósági döntések lettek az AB-hez való fordulás kiváltó okai. Sürgős is lett ez a döntés - szinte azonnal... Az igazság azonban az, hogy az elmúlt évben se szeri, se száma nem volt a gyülekezési, tüntetési szándékok körüli zűrzavaroknak. /Gondoljunk csak a tavasszal nagy port felvert, Ligetvédő akciók sorsára. / S a közhiedelemmel ellentétben, mindez korántsem csak a liberális tábor panasza, mert többször is sor került kifejezetten szélsőjobboldali akciók - ugyancsak vitatható módon történt – megakadályozására is.

Az AB igényeinek a kormány messzemenően igyekezni fog eleget tenni, s a Trócsányi/Pintér-miniszterpáros belátható időn belül megnyugtató rendezést ígért. Ez utóbbi elem látszik leginkább kétségesnek, mivel a szakértői vélemények, s az egyetlen különvéleményt megfogalmazó alkotmánybíró, Stumpf István meglátása szerint is küszöbön áll ezen alapjog gyakorolhatóságának a kormányzati szűkítése. Más okból viszont, nem tagadható, hogy az eredeti szabályozás 1989 terméke, amikor még egészen másféle körülmények között kellett respektálni ezt az alapvető jogot. Talán szakmai finomságnak tetszik, de a napvilágra került vélemények szerint az igaz viták az oszlatás, illetőleg a tiltás, betiltás értelmezése és szabályozása körül vannak. Ha egy demonstrációt elve betiltanak, akkor abból már nagy baj nem lehet, de ha megtartják, és mégis feloszlatják, akkor már egészen másféle politikai következményekkel lehetséges számolni.

Még egy nyári hír, ami csak távolról tartozna ide. Augusztus 17-én a BRFK megszüntette a nyomozást az OVB előtti, február 23-ai, ún. „Kopasz-botrány” ügyében. (Amikor tizenöt kigyúrt, tar fejű fiatalember megakadályozta a szocialista képviselőt abban, hogy elsőként nyújthassa be a népszavazási beadványát. A BRFK szerint itt nem történt bűncselekmény, itt csak a gyülekezési jogot gyakorolták. Nyilván - rendeltetésszerűen. Ehhez az elmés döntéshez hathónapnyi gondolkodási időre volt szükség...

Némi irodalmi háttér:

- Tiltakozóknak nehezített terepen. Nsz. júl. 14.
- Ház-szabályok. Szigorítás jön. HVG. júl. 21.
- Orbán portája. Alkotmánybírósági intézésre csorbulhat a gyülekezés szabadsága. MnCs, júl. 21.
- Kopaszvilág Magyarországon. Nsz. aug. 18.

4.2. Harcok a főváros körül

Nem, nem a Vörös hadseregről van szó, hanem a kormány és a fővárosi önkormányzat közötti hatásköri, forrás-megosztási és reformtervek kapcsán zajló küzdelmekről. A nyár jó ideig arról a követhetetlen vitáról szólt, hogy mi legyen az M3-as metró felújításával, a pótló buszokkal, a hitelek stb. Az egyes fordulatokat feltehetően csak a legbeavatottabbak tudták figyelemmel követni, de azért jegyezzük meg: százmilliárdos összegekről volt szó. Ilyenkor azután könnyebben kerülnek elő mindazon konfliktus-témakörök is, amelyek egyébként az asztalfiókok mélyén szoktak meglapulni. Úgy véljük, ennek a vitahullámnak a sodrában került elő egy-két hétre a szokásos, főváros-átalakítási elképzelés is. (Legismertebb változatában: a

kerület-összevonásos ötletként. Hogy a 23 helyett elég lenne talán csak hét vagy nyolc is, természetesen, gyökeresen megváltoztatott központi hatáskörökkel egyetemben.) A foci EB és az olimpia árnyékában ezúttal a szellemi háborúskodásnak nem sok lehetősége volt központi jellegű kérdéssé válni. Ám a későbbiekben még nagyon is jól jöhet, mint hivatkozási alap.¹

A főváros felől nézve azt kell mondanunk, hogy a parttalan gyanakvásra és a kormányzati térfoglalástól való félelmekre legalább két nyomós oka van a budapesti vezetőknek. Az egyik az, hogy az elmúlt év során sorra jelennek meg a kapnak lábra azok a nagyszabású projektek, amelyek végösszege beláthatatlan, de valamennyi százmilliárd feletti volument jelent. S valamennyijük megvalósulási színtere: Budapest. Anélkül, hogy a fővárosi adminisztrációnak mindezekbe lenne bármiféle érdemi beleszólási lehetősége. Csak felsorolás-szerűen: olimpia, Vár-rekonstrukció, Városliget, Kossuth tér, Úszó VB/Dagály strand, Puskás Stadion... tovább is van, mondjam még...???

S mindehhez képest a kormányzat az elmúlt években könyörtelenül csökkentette a főváros – igaz, általában is az önkormányzatok - költségvetési mozgásterét, a bevételi forrásait. Mindenféle további kommentár helyett álljon itt két számsor:

Mennyi volt a Főváros bevételi forrás az utolsó Demszky-évben? – 480 milliárd forint... S mennyi az idei évben, 2016-ban? - 228 milliárd...

Ezek után talán nem kell részletezni a kormány és a főváros közötti, aktuálisan ki tudja éppen miféle ürüggyel kitörő viták valódi alapjait, ugye?

4.3. Házon belüli vita a közigazgatási bíróságokról

Szeptember legelején váratlan heveségű vita kezdett kibontakozni az igazságszolgáltatás legfelsőbb csúcsain, azt is mondhatnánk, hogy házon belül. Történt, hogy Trócsányi igazságügy-miniszter előállt és a parlamenti pártok elé terjesztette a közigazgatási bíróságok független rendszerben történő felállításának tervét. Az talán nem meglepetés, ha az ellenzéki pártok egyértelműen utasították el az egész elképzelést, és ebben is valamiféle kormányzati sunyiskodást láttak meghúzódni. Az viszont már meglepő volt, hogy az Országos Bírói Hivatal elnöke, Handó Tünde lett az ötlet legélesebb ellenzője. 32 oldalas memorandumban foglalta össze kifogásait, s nem lehet azt állítani, hogy érveinek nagy része ne lenne megalapozott. Jó-jó, első látásra is a napnál is világosabb, hogy éppen az ő túlhatalmát, azaz, a bírák kizárólagos és egyértelműen egyszemélyi kinevezési jogkörét nagymértékben korlátozó javaslatról van szó - tehát, éppen ő lenne az egyik kárvallott.

¹ A részletekről: „Tarlós István: Van egy térkép a 6-8 kerületű Budapestről” Nsz. júl. 29.

Ennél azonban többről van szó. Az igazsághoz hozzátartozik még két, vagy inkább három tény is. Egyrészt az, hogy a közigazgatási bíraskodás felállítása már a rendszerváltás kezdetén felvetődött, csak ilyen-olyan okokból mindig elfelejtődött. Másrészt, ez az intézmény egyáltalán nem idegen a magyar jogi hagyományoktól, hiszen 1949 előtt még létezett ez a forma. Harmadrészt, az uniós országok elsöprő többségének jogrendjében is léteznek ezek a bíróság-típusok.

Akkor, mi a probléma? Jelenleg, talán három, a maga nemében azonban nagyon is jellemző aggály fogalmazható meg. Először is az, hogy a mostani kormányzati elképzelés szerint nemcsak a mai bírói karnak az amúgy is közigazgatási/munkajogi területekre szakosodott tagjaiból alakítanák ki ezt az intézményt, hanem a leendő bírák legalább felét a kormány a mai kormányzati/közigazgatási felsőbb vezetői körökből vezényeltetné át ide. (Lévén, hogy a kinevezéshez nem kell bírói szakvizsga, elegendő tíz éves közigazgatási gyakorlat is.) Magyarán az a félelem tárgya, hogy az új bírók rendre ítélkezhetnének majd olyan ügyekben, amelyeknek korábban éppen ők lehettek az államigazgatás oldaláról a kitermelői... A későbbiekben pedig a testület vezetőjét egyáltalán nem a parlament választaná meg, hanem egy, legfelső szintről toborzódó bizottság jelöltje, aki azután maga dönthetne a testület további összetételéről.

Másodszor, ezek a bíróságok dönthetnek ezer és egy olyan ügyről, amelyben az állam, illetve az állam legfontosabb szervei lennének az alperesek: kezdve a Versenyhivaltól a Közbeszerzési Hatóságig, az MNB-től az OVB-ig, a Médiahatóságig, magyarán az állam számára igazán kínos ügyekben. Az eddigi Kúria-szint pedig egyszerűen kiiktathatóvá válna. Még világosabban mondva: a hatósági ügyintézkéssel szembeni állampolgári fellépések ezzel a megoldással minden eddiginél szűkebb jogorvoslati lehetőségek keretei közé kerülnének.

A magam sejtései szerint aktuálisan a harmadik aggály a legfontosabb: egyelőre úgy tűnik, hogy a közérdekű adatok iránti igénylések eddigi bírósági rendje is megszűnhetne. Ezek az ügyek megszűnhetnének olyan kellemetlen ügyek forrásává válni, mint amire az idén az MNB alapítványainak pénze kapcsán számos példát láthattunk. A Fidesz-korszak titkosítási mániáinak éveiben jószerével az maradt a magyar sajtó egyetlen lehetősége, hogy bírósági úton pereljék ki azon pénzköltések adatait, amelyeket a különböző állami szervek a hivatali titkok védelme ürügyén tagadtak meg a nyilvánosságtól. Nem kell túlzott éleslátás ahhoz, hogy emlékezzünk arra: az elmúlt évek legtöbb botránya éppen abból keletkezett, hogy a bírósági döntések nyomán kénytelenek voltak bevallani: honnét és kitől kapták Habonyék a múzeumi festményeket; kinek adta el a Rogán-féle adminisztráció a belvárosi lakásokat; mire

költötték az MNB-alapítványok százmilliárdjait; és mikor, melyik politikus vitte kedvenc női beosztottját külföldi útra, állampénzen stb., stb. Ha ezek az ügyek elkerülhetik a hagyományos, polgári pereskedés bírósági útját, akkor az új szisztéma egykori kormányzati tisztviselőinek ítélkezési rutinjában korántsem a bírói függetlenség ethosza, hanem a jól begyakorolt hierarchikus gondolkodás lehet majd az irányadó minta.

Néhány további írás a háttérrel:

- Súlyos ítélet a pártbíróságról, a kormány nem hátrál. Nsz. szept. 6.
- Nekik fűtyölne. Közigazgatási bíróságok. HVG. szept. 8.
- Pavlovi reflexek. Össztűzben a közigazgatási felsőbíróság. Fi. Szept. 8.
- Kinézték maguknak. Új bíróságokra helyezné kényes ügyeit a kormány. MnCs. szept. 15.

4.4.Médiaügyek

Erről a szféráról úgyszólván minden negyedévben meg kell emlékeznünk, mert itt mindig történik valami fontos, érdekes, jellemző lépés. S ezek mögött valahogyan mindig tetten érhetőek a kormányzati szándékok, vagyis ez az a terület, amely az Orbán-kabinet számára minden másnál fontosabb. Olykor még a pénznél is, mert erős az a meggyőződés, hogy a média megfelelő kézben tartásától függ minden más siker.

Az elmúlt néhány hónapban nem voltak túlzottan látványos események, az összkép kirakhatósága kedvéért ezúttal kisebb mozaikdarabkákat kell összeillesztenünk.

Class FM

Eldőlt már korábban, hogy semmiképpen sem maradhat talpon Simicska Lajos egykoron - évente több mint egymilliárdos hasznot hajtó - rádiója. Az sem számít, hogy ez az adó a hazai rádiózás kiugróan legnépszerűbb csatornája, a maga több mint két és félmillió hallgatottságával. Akiket feltehetően az érdekel legkevésbé, hogyan hívják az adó tulajdonosát. Mindegy. November 19-én ez az adó végleg el fog hallgatni, s a forrásokból annyit lehetett kihámozni, hogy a későbbi tulajdonlásért vívott küzdelem házon belüli, s szeptemberig nem dőlhetett kellő egyértelműséggel el. Ezért aztán... az a legjobb megoldás, ha senkié sem lesz. Krónikánk megírásakor legalábbis ez a helyzet...Az igazi kérdés: KIÉ LEGYEN??

- Hallatlanul jó. A Class FM sorsa. HVG. aug. 11.
- Önálló a Médiatanács. Fi. Aug. 25.

- Hónapokra elnémulhat a Class FM. Nsz. szept.5.

Nyomtatott sajtó

Ezen a nyáron a leginkább figyelemre méltó esemény a Mediaworks körüli események forgataga volt. Először is, megszerezték a megyei lapok tulajdonosi pozíciójának a többségét, összesen 13 lap lett az övék. Majd az is kiderült, hogy a Népszabadság is az övék lett, s az ősszel szeretnék a lapot visszaköltöztetni az eredeti, Bécsi úti székhelyére. Időközben az is kiszivárgott, hogy a meglehetősen vegyes hírnevet maga mögött tudó osztrák tulajdonos – Heinrich Pecina - igyekszik mindenkivel jó kapcsolatot ápolni, de leginkább azokkal, akik az adott időszakban a legerősebbek. Ennek azon a ponton van jelentősége, hogy egészen májusig Spéder Zoltánnal voltak átláthatatlanul bonyolult üzleti és cégkapcsolatai, azóta viszont új barátai termettek. Krónikánk megírásakor a legutolsó hírek arról szóltak, hogy a kormányfőhöz legközelebb álló üzleti csoportok feltűnően forró érdeklődést tanúsítanak a cég feldarabolásakor várható és megszerezhető lapok iránt, főként a Népszabadság érdekli őket² /Na, kikről is van szó? Az univerzális személyekről, természetesen: Mészáros Lőrincről és Sziij Lászlóról.../ Az igazi kérdés: KIÉ LEGYEN???

- Nagy bejelentés. Fi.szept.1.

Egy bájos mellékszál: MTVA-belső botrányok

A közszolgálati televízió tucatnyi főnöke egymást hallgattatja le, körbe-körbe, magán-titkosszolgálati eszközökkel. Időnként mindezért fel is jelentik egymást. Mondhatni, ez végül az érintett vezérigazgató-helyettesek magánügye, ám mindezt színezi az az apróság, hogy a háttérben minduttalanul feltűnik Várhegyi Attila hosszú és fenyegető árnyéka. Ő az, akit semmiféle bírósági ítélet sem tud a magyar közélettől távol tartani, s ő az, aki Orbán Viktor egyik leginkább kipróbált univerzális kádere. Továbbá: ő az, akire bármekkora nagyságrendű összeg igazgatását rá lehet bízni, mert ő csakis a párt érdekeiért mozgat meg milliárdokat. Lapzártakor úgy tűnik, hogy az MTVA botrányai mögött is őt kellene keresni. De megtalálni most sem lehetett. A részletekről lásd az alábbi, szokatlanul nagy terjedelmű riportot:

- Valóságshow a közmédia vezérigazgatóságán. 168 óra. Aug. 25. 6.-15. o.

S még mindig tv: M5

² Szorosan idetartozó hír az is, hogy a magyar sajtópiacon újból megjelent Jürgen Marquard, és megint komoly vásárlási szándékokkal készül felfogatni az itteni erőviszonyokat. Nos, őt nem érdemes semmiféle politikai irányzathoz bekötöni, de azt nem árt tudni róla, hogy nagy barátja a mindenkori hatalomnak. (*Marquard politikai lapokat vehet.* Nsz. szept. 9.)

Szeptemberben elindult egy újabb közszolgálati tévé: az M5. Ez a csatorna egyszerre oktatási, közművelődési, ismeretterjesztő és művelődési jellegű. Az első becslések szerint legalább ötmilliárd forintnyi lesz az éves fenntartása, s máris majdnem kétmilliárdnyi az az összeg, amiért oktatási műsorokat rendeltek meg. Hogy kiktől? Ugyanazoktól, akik a TV 2 esetében is a kedvezményezettek lettek, a Kálomista-cégektől, továbbá a Habony-családból megismert Halkó Gabriella cégeitől. Simicska-modell - Simicska nélkül.

/ M5: nyelvlecke negyedmilliárdét. Nsz. szept.8./

Végül egy szórakoztató epizód a Fidesz-korszak média-gyakorlatából

Történt, hogy a mindenható jogkörrel felruházott Schmidt Mária kormánybiztossága emlékdalt rendelt az 56-os forradalom méltó megünneplése érdekében. (Ne firtassuk a feladat indokoltságát, egyelőre elég azt tudnunk, hogy van rá pénz, volt rá jelentkező, s lesz hozzá érdeklődő, tanulni vágyó közönség is.) Nos, a dal elkészült, s akkora lehetett az öröm, hogy még idő előtt nyilvánosságra hozták. Lett is közzébejelenés belőle, pillanatok alatt a mém-gyártók kedvencévé vált – mindenekelőtt a „*Magyarország halszagú*” - nak hallható kezdete okán.

A hivatalos bemutatóról szóló tudósítás, miniszteri segédlettel:

<https://www.youtube.com/watch?v=z86jQYcCkkk>

Ez itt az eredeti változata: <https://www.youtube.com/watch?v=4ZROJ0qb8YA>.

Itt viszont egy paródiája nézhető meg: <https://www.youtube.com/watch?v=-LukWHcITs8>

E riportfilmből megtudhatóak a legérdekesebb részletek: is.

<https://www.youtube.com/watch?v=L30Bi2kwKOE>

Az egész eset mintegy 8-10 napra elszórakoztatta a net közönségét, és napról napra derültek ki különféle, meglepőbbnél meglepőbb összefüggések: ingyen készült, nemzeti és hazafias felbuzdulásból. Ötven millióért készült, de nem tudni, hogy ki kapta ezt; szerződés szerint kapták; nem is volt szerződés; kötelező iskolai dalnak készült; nem lesz sehol, semmi kötelező belőle; a szerző a dalt már korábban eladta egy floridai kosárcsapat indulójának, nekünk viszont hálából - igaz, ugyanazt...stb. stb. – nem folytatjuk.

Az egész nevetséges történet nagyszerű illusztrációja egy olyan állapotnak, ahol

- valakik megkaparintják maguknak az állami kultúrpolitika irányítási lehetőségeit,
- korlátlan pénzforrásokat kapnak mindehhez,
- kellően eltökéltek ahhoz, hogy magukra vállalják az ország emlékezetkultúrájának radikális átalakítását,
- ízlés, érték nem számít - csak a pátoasz, s az pedig egyéni...

- mindent könyörtelenül át kell politizálni, amit ezek a személyek csakis aktuálpolitikai feladatként képesek értelmezni,
- a végeredmény törvénytörően lesz nevetséges, izzadságszagú, mint minden udvari kultúra erőszakos termékéé.

Néhány cikk, amelyek segíthetnek a megértésben:

- Ötvenmilliós emlékdal. Nsz. aug. 18
- Dalkáosz és cenzúra. Nsz. aug. 25.
- <http://444.hu/2016/08/29/titokban-belecsempeszték-egy-d-hangot-a-halszagu-magyarorszagba>
- <http://kolozsvaros.com/2016/08/24/zart-osztaly-halszag-es-rothadas/>

5. 2016 első félévének kiemelt makrogazdasági folyamatai

5.1. Gazdasági növekedés

2016 első felében a növekedés dinamikája a KSH utólag feljavított adatai alapján sem érte el a 2 százalékot. A kiigazítatlan adatok szerint 1,9, a naptárhatással korrigáltak alapján 1,7, a szezonálisan és naptárhatással is kiigazítottakkal 1,4 százalékos volt a bruttó hazai termék növekedése. Ehhez hasonló ütemet utoljára a globális válságból kikeveredően, 2011 első felében mértek a magyar gazdaságban. Az alacsony féléves növekmény háttérében – időben tekintve – egy senki által nem várt, rendkívül gyenge első negyedévi teljesítmény húzódott meg, amikor is az előző negyedévhez mérten a GDP még csökkent is. A bruttó hazai termék rövid indexe utoljára 2012-ben jelzett 100 százalék alatti értéket.

A bruttó hazai termék negyedéves ütemei
(előző negyedév = 100 %)

Idő	Szezonálisan és naptárhatással kiigazított, kiegyenlített adatok
2012. I. negyedév	97,7
II. negyedév	99,8
III. negyedév	100,3
IV. negyedév	99,8
2013. I. negyedév	100,7
II. negyedév	100,8
III. negyedév	101,1
IV. negyedév	101,0
2014. I. negyedév	100,7
II. negyedév	101,1
III. negyedév	100,7
IV. negyedév	100,5
2015. I. negyedév	101,4
II. negyedév	100,1
III. negyedév	100,4
IV. negyedév	100,9
2016. I. negyedév	99,5
II. negyedév	101,0

Forrás: KSH

Az első félévi adatok minden tekintetben a magyar gazdaság növekedésének lassulására utalnak, pontosabban a 2015-ben megindult lassulás folytatódására.

A bruttó hazai termék alakulása

Idő	Előző időszak = 100 %		
	Kiigazítatlan	Naptárhatással kiigazított és kiegyenlített	Szezonálisan és naptárhatással kiigazított, kiegyenlített
2014	103,7*	103,6	103,6
2015	102,9*	102,9	102,8
2015. I. félév	103,1	103,1	103,2
2016. I. félév	101,9	101,7	101,4
2016. I. név	101,1	101,0	100,9
2016. II. név	102,6	102,3	101,8

Forrás: KSH

*A KSH 2016. szeptember 30-án publikálta az új, 1995-ig felvizsgált GDP adatokat. A felülvizsgálat során figyelembe vette a hitelintézetek konverziós díjait (plusz) és finomította a külföldre fizetett munkavállalói jövedelmeket (mínusz). A korrekcióból minden évben magasabb nominális GDP következett. De a reál GDP-k is többnyire emelkedtek. 2012 óta egyértelműen kedvezőbb növekedési adatok adódtak. 2014-ben már 4, 2015-ben pedig 3,1 százalékos volt a bruttó hazai termék dinamikája. A 2013 óta újra növekvő magyar gazdaságban a KSH 570 milliárd forintos többlet GDP-t talált a korábban közöltekhez képest. Ebből következően mind az államháztartási hiány, mind az államadósság rátája alacsonyabb lett az előzőleg közöltekhez képest.

Megjegyezzük, hogy a Statisztikai Hivatal csak a kiigazítatlan éves GDP adatokat korrigálta. Nem változtatta meg a negyedéves, féléves számokat és nem vitte végig az éves adatokon a korrekciókat.

Első félévi dinamikánkat a felzárkózó közép- és dél-európai térség uniós tagállamai rendre mind leköröztek. A GDP adatok szerint lemaradásunk az eurózóna országaitól és a felzárkózási célnak tekintett Ausztriától is nőtt.

3. táblázat

**A GDP alakulása néhány uniós országban
(előző év = 100 %)**

Ország/régió	2015. I. félév	2016. I. félév
Eurózóna	101,6	101,7
EU-28	101,9	101,9
Ausztria	100,7	101,5
Csehország	104,8	102,8
Lengyelország	103,5	102,9
Szlovákia	103,2	103,7
Szlovénia	102,8	102,0
Románia	103,9	105,1
Bulgária	103,1	103,0
<i>Magyarország</i>	<i>103,2</i>	<i>101,4</i>

Forrás: Eurostat (naptárhatással és szezonálisan kiigazított adatok)

Növekedésünk lassulása és unión belüli közvetlen versenytársainkkal szembeni gyenge teljesítményünk, fejlődésünk belső tényezőinek erőtlenségét tükrözte. Arra mutatott rá, hogy külső támogató erőforrások nélkül ennyire képes a magyar gazdaság. A dinamika visszaesését ugyanis az okozta, hogy az új uniós ciklusban még nem indult meg a brüsszeli források igénybevétele. Ez tükröződött a beruházások zuhanásában, amit a fogyasztási kereslet élénkülése és élénkítése sem tudott ellensúlyozni.

Távlatos gyengeségünk előrejelzője, hogy a bekövetkezett 2 százalékos alatti növekmény teljes egészében a foglalkoztatás növekedésének volt az eredménye, a nemzetgazdasági szinten mért termelékenység ugyanis 1,5 százalékkal csökkent.

Ágazati szerkezetét tekintve a mezőgazdaság kivételével valamennyi kormányzati értelemben vett termelőszektor rosszul teljesített. Az ipar és a feldolgozóipar dinamikája erősen hanyatlott, az építőipar pedig jelentősen visszaesett. Csupán a háztartások kereslete által húzott szolgáltatási ágazatok teljesítettek viszonylag jól, többnyire jobban, mint az előző év azonos időszakában. Különösen nagyot erősödött a kereskedelem, szolgáltatás, vendéglátás ágazatban megtermelt hozzáadott érték dinamikája, ami egyértelműen a felpörgött lakossági keresletnek volt köszönhető.

4. táblázat

**A GDP alakulás ágazati összetevői
(előző időszak = 100 %)**

Ágazat	2015*	2015. I. félév	2016. I. félév
Mezőgazdaság	87,1 (94,9)	91,0	110,8
Ipar	106,3 (n.a.)	106,6	101,7
Feldolgozóipar	107,1 (108,7)	107,2	101,6
Építőipar	102,9 (101,5)	107,8	74,9
Szolgáltatás	102,8 (n.a.)	102,4	103,2
Kereskedelem, szálláshely-szolg. Vendéglátás	105,7 (104,7 és 103,9)	105,5	107,1
Szállítás, raktározás	101,7 (101,4)	101,2	103,0
Infokommunikáció	102,9 (101,6)	102,5	104,2
Pénzügyi szolg. biztosítás	99,8 (100,2)	99,2	99,0
Ingatlanügyletek	101,1 (102)	100,5	101,3
Szakmai tud. műszaki tev., admin. szolgáltatás	105,6 (100,2 és 107,1)	105,4	105,8
Közig, védelem, tb, oktatás, eü, szoc. ellátás	100,6 (102,6 és 98,6 és 96,3)	100,0	100,9
Művészet, szabad idő, egyéb szolgáltatás	106,0 (103,5 és 95,1)	104,1	102,6
Bruttó hazai termék	102,9 (103,1)	103,1	101,9

Forrás: KSH – a 2016. szeptember 30-i felülvizsgálat előtt

*Zárójelben az új, felülvizsgált adat.

A bruttó hazai termék keresleti tényezőinél jelentős változások zajlottak le az utóbbi másfél-két évben. Míg korábban, a 2013-tól már újra növekedést jelző magyar gazdaságban keresleti oldalról a dinamikát a beruházások és a nettó export adta, 2014-től a fogyasztás élénkülni kezdett. 2016. első felében a bruttó felhalmozás számottevően visszaesett – ez visszafogta az import bővülését is -, a fogyasztás viszont határozottan felpörgött. A vizsgált időszakban a GDP növekedéséhez a nettó export alig valamivel több, mint egyharmaddal járult csak hozzá (0,7 százalékponttal).

5. táblázat

A GDP keresleti összetevőinek alakulása
(előző év = 100%)

Megnevezés	2015	2015. I. félév	2016. I. félév
Háztartások fogyasztási kiadása	103,1 (103,4)	103,1	105,0
Természetbeni kormánytól juttatás	100,5 (101,4)	99,2	101,0
Természetbeni nonprofittól juttatás	100,5 (105)	99,5	105,2
Háztartások tényleges fogyasztása	102,6 (103,1)	102,4	104,3
Közösségi fogyasztás	100,6	95,2	103,9
Végső fogyasztás	102,3 (102,7)	101,3	104,3
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	101,9	99,8	84,6
Bruttó felhalmozás	100,5 (97,5)	102,5	91,2
Belföldi felhasználás	101,9 (101,4)	102,0	101,4
Export	108,4 (107,7)	108,8	107,0
Import	107,8 (106,1)	105,5	106,9
GDP	102,9 (103,1)	103,1	101,9

Forrás: KSH – a 2016. szeptember 30-i felülvizsgálat előtt

*Zárójelben az új, felülvizsgált adat.

A végső fogyasztás első félévi üteme meghaladta a GDP növekedését, amire csak rendkívül kivételes években volt példa. Így 1999-ben, 2001-ben, 2002-ben és 2003-ban, amikor is a fogyasztást a választási ígéreték és azok betartása futtatta fel. A végső fogyasztás érzékelhető mértékben egyébként utoljára 2005-ben nőtt (3 százalékkal), ezt követően előbb a

gazdaságpolitikai kiigazítás, majd a globális válság nyomán csökkent, illetve stagnálás körüli helyzetet jelzett. Csak 2015-ben érte el a 2004. évi szintet. A 2016-ban várható 4 százalékos körüli bővülés után haladja csak meg a fogyasztás a válság előtti, 2008. évi szintet.

A fogyasztásnövekménynek - a jelen idő szerint rendelkezésre álló statisztikai adatokon keresztül való - nyomon követése azt jelzi, hogy az alapszükségletek kielégítésével szemben jóval magasabb dinamikát jelzett a diszkrécionális jövedelmekből való költségek. Az élelmiszerek kiskereskedelmi eladása 2016 első felében 2,8 százalékkal nőtt (egy évvel korábban 4,4 %-kal), ugyanakkor a nem élelmiszertermékeké 8,2 százalékkal. Ezen belül is kiugró mértékben (13,1 %-kal) bővült a ruházati termékek forgalma, a bútoroké és az illatszereké (7,9, ill. 7,5 %-kal). Ugyanakkor a korábban gyorsan bővülő használati cikkek kereskedeleme lényegében stagnált. Az előző évekből visszaesés után jelentősen emelkedett a gépjármű- és járműalkatrész-értékesítés, miközben a használt gépkocsik iránt is nőtt a kereslet. A vendéglátó-forgalom kétszer olyan gyorsan bővült, mint egy évvel korábban, ezen belül a belföldi vendégforgalom növekedése meghaladta a külföldiekét. A jelzett számok a felső és a felsőközéposztály fogyasztásának dinamizálódására utalnak, amelynek háttérben többnyire a korábbi években elhalasztott kereslet pótlása húzódott meg.

A 2016-os kiugró fogyasztási dinamikában a következő tényezők játszottak és játszanak szerepet:

- Kormányzati döntések születtek a fogyasztás erősítése érdekében. Csökkentették 1 százalékponttal a személyi jövedelemadó kulcsát, amiből változatlan bruttó béremelés mellett is kb. 1,6 százalékos nettó keresettöbblet adódott. Emellett növelték a kétgyerekes családok után járó gyerekedvezményeket. Kiterjesztették a bérnövekedéssel járó életpályamodelleket, a pedagógusokon túl a szolgálati jogviszonyban élőkre, a fegyveres testületeknél dolgozókra és a kormánytisztviselőkre. Növelték a közfoglalkoztatottakra fordítható költségvetési forrásokat, aminek következtében 2016. első felében 13 százalékkal többen jutottak munkához ebben a formában, mint egy évvel korábban, s emellett nagyobb arányban dolgoztak teljes munkaidőben.

- A várható fogyasztói árdrágulást a kabinet 2016-re 1,6 százalékra prognosztizálta, s ehhez igazították a nyugdíjak és más szociális juttatások kifizetését is. A lényegében inflációmentes környezetben (a nyugdíjas árindex az első félév átlagában 100,6 % volt) a nyugdíjak reálértéke - immár harmadik éve - emelkedett.

- A 2016-ra vonatkozó bértárgyalásokon ugyancsak a kormány 1,6 százalékos inflációs előrejelzése szolgált támpontul. S mivel a felek - a korábbi évek lemaradásait

pótlandón – reálbér-növekedést akartak elérni, a minimálbért és a garantált bért is 5,7 százalékkal emelték meg.

- A versenyszféra munkaerő-kereslete élénkült, miközben a munkaerő-kínálat bizonyos szegmensekben romlott. A foglalkoztatás bővítéséhez a bérek növelésére volt szükség, így nőttek a keresetek a versenyszférában 5,3 százalékkal a félév folyamán.

- Változott a háztartások költekezési/megtakarítási magatartása. A devizaalapú hitelek forintosításával és a bankok „elszámoltatásával” nemcsak többlet-vásárlóerő képződött, de a családok részére kiszámíthatóvá és mérséklődővé vált a törlesztési kötelezettség is. Így csökkent a háztartások pénzfelhasználási döntéseiben az óvatossági motiváció, bátrabban vállalkoztak elhalasztott keresletük pótlására.

- A háztartások hitelképességének megerősödése mellett a fogyasztási hiteleket alacsonyabb kamatlábakkal kínálták. Ugyanakkor a megtakarítási kondíciók a kamatlábvágások nyomán kedvezőtlenül alakultak. E feltételek mentén mérséklődött a háztartások megtakarítási hajlandósága.

Az év második felében a növekedés dinamikájának némi erősödését prognosztizáljuk. Elmozdulás lehet a GDP-t alkotó keresleti tényezőkben. A háztartások fogyasztásának üteme valamelyest emelkedik, hiszen fennállnak mindazok a körülmények, amelyekről az első félévet jellemzően szóltunk, s ehhez további jövedelem-kiáramlás kapcsolódik. A beruházásoknál a második félévben mérséklődik a visszaesés mértéke, nagyobb részt az uniós források megjelenése, növekedést generáló hatása nyomán, részben a magánszféra várható befektetéseinek (ideértve a lakásépítéseket is) növekedése következtében. A GDP-ben számított áru- és szolgáltatásexport üteme viszont a külső kereslet lanygulását követve jelentősen esik, ami maga után vonja az importdinamika csökkenését, ám a nagyobb beruházási és fogyasztási kereslet annak mértékét visszatartja. A jelzett feltételezések teljesülése alapján a GDP emelkedését 2,2 százalékra prognosztizáljuk. A GKI 2 százalékos bővülést vár erre az évre. A Reuters 2016. szeptemberi felmérésében 2-2,3 százalék között prognosztizálták az elemzők az idei dinamikát. Az IMF október elején szállította le előrejelzését 2 százalékra. A kormány továbbra is 2,5 százalékra várja a növekedést, az MNB pedig - szeptemberben közreadott Inflációs jelentése szerint - kitart a 2,8 százalékos GDP-többlet mellett. Nem tartjuk kizártnak, hogy a hivatalos prognózisok azért magasabbak, mert a várható újabb statisztikai felülvizsgálatok eredményével is számoltak, vagy pedig az év

hátralévő hónapjaiban az államháztartás hiányának felpörgetéséből adódó növekedés többlettel³.

5.2. Beruházások

A beruházások 2016 első felében olyan mértékben zuhantak, amire nem volt példa a rendszerváltást követően, sem a transzformációs válság, sem a legutóbbi globális válság mélypontján (1991-ben, illetve 2009-ben). A 17,3 százalékos zsugorodás olyan körülmények közt történt, amikor azt nem indokolta sem külső konjunktúra-hanyatlás vagy annak kilátása, sem egyensúlyi szempontokat követő belső, megszorító-jellegű gazdaságpolitika. A visszaesés mértéke mindenkit meglepett. A kormány 2015 tavaszán bemutatott programjában 0,9 százalékos zsugorodást várt, egy évvel később ezt 1,8 százalékra növelte. Az MNB még ez év márciusában is növekedést prognosztizált, 0,3 százalékost, majd júniusban ezt korigálta 2 százalékos csökkenésre, amiből szeptemberben ismét visszavett (-4,2 %). Megjegyezzük, hogy a KSH jelentősen módosította a bázisadatot: a 2015. évi, eredetileg 0,6 százalékos beruházás-növekedést fél éven belül 3,8 százalékra emelte.

A bekövetkezett állóeszköz—befektetés zuhanása következtében a beruházások szintje mélyen a válság előtti (2008. évi) alá került, noha azt 2014-ben már meghaladottnak véltük. 2014-ben a beruházások majdnem 20 százalékkal nőttek, amikor is a választási év politikája és az uniós források fokozódó bevonása hajtotta a növekedést az előző évi alacsony bázison. Az elmúlt évben már bukdácsoltak a negyedéves számok annak függvényében, hogy miként alakult az uniós támogatások becsatlakoztatása. Idén viszont, amikor elmaradtak a külső források, a visszaesés negyedévről negyedévre mélyült.

³ A szeptemberi adatok szerint az államháztartásban szufficit képződött, amire soha nem volt példa. Így lényegében eltűnt az pénzforgalmi adatok szerint a hiány (2,4 md forint lett éves szinten). A tervezett hiány viszont 762 illetve módosítva 1063 milliárd forint. Eszerint a költségeknek hatalmas mozgástere van.

A beruházások alakulása

Idő	Előző év/időszak = 100 %
2012	95,0
2013	105,9
2014	119,4
2015. I. negyedév	98,8
II. negyedév	105,7
III. negyedév	94,8
IV. negyedév	110,8
2015	103,8
2016. I. negyedév	87,4
II. negyedév	79,7

Forrás: KSH

A GDP-ben számba vett bruttó állóeszköz-felhasználásnál nem következett be ekkora zuhanás, ezért a fajlagos mutatók is valamivel kedvezőbben alakultak.

**Beruházási és bruttó állóeszköz-felhalmozási ráta
(a GDP százalékában)**

Idő	Beruházási ráta	Bruttó állóeszköz-felhalmozás rátája
2012	14,9 (14,9)	19,4 (19,4)
2013	15,2 (15,2)	20,5 (20,9)
2014	17,2 (17,1)	21,7 (21,8)
2015	17,1 (16,9)	21,3 (21,7)
2015. I. félév	13,9	18,8
2016. I. negyedév	9,8	13,4
2016. II. negyedév	12,6	17,3
2016. I. félév	11,3	15,4

Forrás: KSH – a 2016. szeptember 30-i GDP felülvizsgálat előtti adatok alapján, zárójelben a felülvizsgálat utáni adat.

A szakirodalom úgy tartja, hogy 20 százaléknál kisebb ráta esetén az állóeszközök értékcsökkenése sem pótlódik, vagyis porlad a reáltőke. Az adatok azt jelzik, hogy minekutána a magyar gazdaság a fellendülést hozó években is a határon billegett, 2015-től romló pályára került. Felzárkózásunkhoz, versenyképességünk erősítéséhez 24-25 százalékos bruttó állóeszköz-felhalmozási rátára volna szükségünk. Megjegyezzük, hogy még a 2010 utáni években legmagasabb értéket jelző 2014-es adat (21,7%) is elmaradt a globális válság előttitől (2008-ban 23,3%) és a válság mélypontján mérttől is (2009-ben 22,8 %). Lényegében 2006-tól kezdve nagy fejlesztési adósság – versenyképesség-romlás – halmozódott fel a magyar gazdaságban, ami 2016-ban tovább növekszik.

Az új uniós finanszírozási ciklus indulásának nehézségei más országok adataiban is visszatükröződnek. Az unióhoz később csatlakozott, volt szocialista országok körében csak Romániában mutatkozott erőteljes növekedés, másutt stagnálás vagy visszaesés volt jellemző. Az utóbbiaknál feltételezhetően szintén az uniós pénzek megcsappanása okozta a kedvezőtlenebbé váló tendenciát. Ám a magyarországihoz hasonló méretű zuhanás csak Lettorszáiban volt tapasztalható, ami arra utal, hogy nálunk – ellentétben közép-európai versenytársainkkal - az uniós forrásokkal nem támogatott fejlesztések tekintetében komoly problémák feszülnek. Első féléves adatunk is arra mutat rá, hogy folytatódik a magyar gazdaság versenyképességének romlása.

8. táblázat

Bruttó állóeszköz-felhalmozás Kelet-Közép-Európában

Ország	2015/2004, %	2015	2016 I. félév
		Előző év = 100 %	
Lengyelország	191,6	106,1	96,6
Csehország	151,8	108,9	97,7
Szlovákia	145,0	114,0	100,8
Szlovénia	84,5	100,5	94,3
Románia	164,9	108,8	106,5
Bulgária	138,4	102,5	100,6
<i>Magyarország</i>	<i>104,4</i>	<i>101,9</i>	<i>86,1</i>

Forrás: KSH és Eurostat, a magyar adat a nemzetközi összehasonlíthatóság miatt a 2016. szeptember 30-i felülvizsgálat előtti számokból képződött.

Mindezek a tendenciák különösen annak ismeretében kedvezőtlenek, hogy a beruházások kedvezőbb alakulásának éveiben (2013-2014) a növekedés hordozói elsősorban a költségvetésből finanszírozottak voltak. A technológiai megújulást letéteményező nagyvállalati beruházások rátája kevésbé romlott, ám jóval elmaradt a globális válság mélypontján jellemzőtől.

**Beruházási ráták a vállalati és költségvetési szférában
(a GDP százalékában)**

Idő	Vállalkozások*	Költségvetés
2008	8,9 (8,8)	1,8
2009	8,2	1,9
2013	8,1	2,4
2014	9,0 (8,9)	2,7
2015	8,7	3,8
2015. I. félév	7,6	2,3
2016. I. negyedév	5,6	0,9
2016. II. negyedév	7,2	1,3
2016. I. félév	6,5	1,1

* 49 fő feletti

Forrás: KSH, a zárójelben lévő számok a 2016. szeptember 30-i felülvizsgálat alapján számítottat tartalmazza, ahol az eltérést jelzett a korábbiakhoz képest. A többi adat esetében nincs különbség a régi és az új számok alapján képzett ráták között.

A táblázatból látható, hogy a ráták 2016-ban mélyen a válság előtti szint alá csúsztak, és nem érték el a válság mélypontján jellemzőket sem. Az is kiolvasható a számokból, hogy 2016 első felében a költségvetésből finanszírozott fejlesztések nagyobb mértékben zuhantak (51,2 %-kal) a nagyvállalatiakénál (11,7 %). Ez is arra utal, hogy az uniós források beruházást generáló hatásának kiesése okozta alapvetően a fejlesztések visszaesését.

Ugyanezt a következtetést vonhatjuk le a beruházások anyagi-műszaki összetétel szerinti alakulásából is.

**A beruházások anyagi-műszaki összetétel szerinti alakulása
(előző év/időszak = 100%)**

Idő	Építés	Gép, berendezés
2013	107,7	105,7
2014	118,4	121,8
2015	97,7	104,1
2015. I. félév	106,4	99,2
2016. I. negyedév	73,6	98,2
2016. II. negyedév	63,2	99,9
2016. I. félév	66,8	99,1

Forrás: KSH

Az uniós forrásokat ugyanis zömében építési jellegű beruházásokra fordítják, s a táblázatból jól kivehető ezek 2016. első félévi drasztikus visszaesése, a gépi jellegű beruházások szintjének változatlansága mellett.

A beruházások ágazatok szerint vizsgált alakulása is azt mutatja, hogy jelentős visszaesés elsősorban azokon a területeken következett be, ahol a fejlesztésekhez korábban uniós források kapcsolódtak, ám az új uniós ciklus forrásait ez ideig még nem sikerült becsatlakoztatni. Tipikusan ilyen ágazatnak minősül a mezőgazdaság, a vízgazdálkodás, a szállítás, a közigazgatás, védelem, társadalombiztosítás, az oktatás és az egészségügy, szociális ellátás. Töretlenül magas dinamikát csupán egyetlen terület jelez 2013 óta, mégpedig a művészet, szórakoztatás, szabad idő, ahol a lendületet a sportberuházások adják. (Az energiaágazatban a fejlesztések csak 2014-ben indultak meg a megelőző évek visszaesései után.) Ennek az ágazatnak a fejlesztései magasan túlszárnyalták a versenyképesség erősítését elsődlegesen szolgáló feldolgozóipari beruházások növekedését. A feldolgozóiparban a beruházások egy éves visszaesés után csak ez év második negyedévében emelkedtek, s a járműiparra és a hozzácsatlakozó területekre koncentráálódtak. A mély bázison meginduló, első féléves 4,2 százalékos feldolgozóipari dinamikát felzárkózásunk, versenyképességünk erősítéséhez mennyiségileg is elégtelennek tartjuk, szerkezetét tekintve pedig azt jelzi, hogy tovább erősödik iparunk, gazdaságunk egyoldalúsága.

Beruházások alakulása nemzetgazdasági ágak szerint*
(előző év = 100 %)

Ágazat	2014	2015	2015. első félév	2016. első félév
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	118,9	77,2	78,3	88,8
Bányászat, kőfejtés	153,2	63,4	122,4	99,3
Feldolgozóipar	109,6	96,1	96,5	104,2
Villamos energia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	109,2	123,4	128,4	133,7
Vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződés-mentesítés	134,2	140,5	126,3	25,8
Építőipar	124,5	92,3	95,8	89,5
Kereskedelem, gépjárműjavítás	105,5	93,6	89,1	110,8
Szállítás, raktározás	141,3	100,8	127,0	41,9
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	134,8	96,1	99,2	93,8
Információ és kommunikáció	113,3	109,2	94,1	106,4
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	79,7	108,0	94,3	99,0
Ingatlanügyletek	116,9	93,4	98,0	101,2
Szakmai tudományos, műszaki tevékenység	138,8	116,5	83,8	78,3
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	139,4	79,3	92,4	92,9
Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	105,2	138,9	101,3	73,8
Oktatás	107,4	130,7	112,7	77,2
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	153,2	164,9	89,6	49,5
Művészet, szórakoztatás, szabad idő	131,2	121,6	89,6	126,4
Egyéb szolgáltatás	108,0	180,3	80,2	105,6
Nemzetgazdaság összesen	119,4	103,8	101,7	82,7

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

*előzetes, a negyedéves adatok alapján

Az év második felére azzal számolunk, hogy mérséklődik a beruházások esése. A harmadik negyedévben már némi emelkedés is mutatkozhat az előző év mély bázisán, ám ez kisimulhat a negyedik negyedév magas bázisadatán. Az esztendő átlagában 10 százalékosra tesszük az állóeszköz-felhalmozás zsugorodását. (Az MNB csak 4,2 százalék körülire, amihez 7 százalékos második félévi növekedésre lenne szükség.)

5.3. Infláció

A fogyasztói árszínvonal-emelkedés mértéke 2013-ban került először a jegybank által kitűzött inflációs cél (3%) alá, részben az előző évi áfa-emelés kieső hatására, részben a meginduló rezsicsökkentő kormányzati politika nyomán. Ezt követően – a Statisztikai Hivatal jelentése szerint – lényegében kiiktatózott az infláció a magyar gazdaságból, hiszen 2014-ben 0,2 százalékkal, 2015-ben 0,1 százalékkal csökkent a fogyasztói árszint. 2016 első nyolc hónapjában mindössze 0,1 százalékos volt a drágulás; gyakorlatilag ebben az évben is változatlan árszínvonalról beszélhetünk. A maginfláció azonban a deflációt jelző időszakokban is pozitív tartományban volt, bár 2015-re dezinflációt mutatott. 2016 első nyolc hónapjában azonban a dezinfláció nem folytatódott. Az általános fogyasztói árszint mérséklődését, illetve változatlanságát tehát mindvégig lényegében a maginfláción kívüli termékek és szolgáltatások áresése eredményezte, amely idővel megjelent az alacsonyszintű maginflációban, annak mérséklődésében is.

Áru-főcsoportonkénti bontásban tekintve a defláció nem volt olyan széleskörű, mint 2014-ben, és 2015-höz képest is elmozdulások rajzolódtak ki az esztendő első kétharmadában. 2016-ban ugyanis a rezsicsökkentés már nem folytatódott, és az alacsony bázishoz képest az üzemanyagok árszintje is mérsékeltebben esett. Ám a fogyasztási kereslet határozott élénkülése nyomán valamelyest nagyobb drágulás jelentkezett az élelmiszerek, a ruházati és a tartós fogyasztási cikkek körében.

**Fogyasztói árindexek a javak főbb csoportjai szerint
(előző év = 100 %)**

Megnevezés	2014	2015	2015. I-VIII. hó	2016. I-VIII-hó
Élelmiszerek	99,6	100,9	100,5	100,6
Élvezeti cikkek	106,2	103,1	102,8	102,3
Ruházati cikkek	99,3	100,0	99,9	100,4
Tartós fogyasztási cikkek	99,5	100,8	100,3	101,0
Háztartási energia	88,3	97,1	96,1	99,9
Egyéb cikkek üzemanyagok	99,5	95,4	95,7	96,0
Szolgáltatások	101,8	101,9	102,0	101,4
Együtt	99,8	99,9	99,8	100,1
Maginfláció	102,2	101,2	101,1	101,2
Nyugdíjas árindex	99,4	100,4	100,3	100,4
Harmonizált árindex az EU-28- ban	100,6	100,0	100,0	100,0
Harmonizált árindex az eurózónában	100,4	99,9	99,9	100,0

Forrás: KSH és Eurostat

A legnagyobb árszintcsökkenés a sertéshúsnál következett be, megközelítően 17 százalékos, a 27 százalékos áfakulcs 5 százalékra vágása nyomán. Ezt követték az üzemanyagok, amelyek árszínvonalára – az olajárak további esésének eredményeként – 11 százalékkal mérséklődött. A rezsicsökkentés ugyan nem folytatódott – bár erre most az olaj- és gázárszint-zuhanás lehetőséget adott volna -, de a háztartási energia zömét kitevő villamosenergia, távfűtés és vezetékes gáz árszintjét befagyasztották. A palackos gáz ára még esett is, de tűzifa és a szén valamelyest drágult.

Ha a fogyasztói árszintalakulást keresleti és kínálati oldalról befolyásoló tényezőket sorra vesszük, a 2016. évi folyamatok tekintetében a következő megállapításokat tehetjük.

1. Kedvezményezte a fogyasztói áralakulást a külső tényezők közül az, hogy legjelentősebb külkereskedelmi partnereinknél is defláció volt, illetve a bekövetkezett dezinfláció alacsony inflációs környezetet teremtett (az eurózána egészében stagnált az árszint). Kivéve az orosz gazdaságot, ahonnan viszont zömében a zuhanó árú szénhidrogéneket importáltuk, azaz a magas orosz infláció – amelynek háttérében elsősorban az élelmiszerár-emelkedés állt - nem érintette a magyar gazdaságot. Ugyanakkor az év első

nyolc hónapjában az előző évinél valamelyest gyengébb volt a forint árfolyama mind az euróhoz, mind a dollárhoz mérten, ám ennek hatása nem tükröződött a fogyasztói árszint változásában.

13. táblázat

**Fogyasztói áralakulás főbb külkereskedelmi partnereinknél
(előző év azonos időszaka = 100 %)**

Külkereskedelmi partner	2015	2016. I-VIII. hó
Németország	100,1	100,1
Ausztria	100,8	100,8
Olaszország	100,1	99,8
Franciaország	100,1	100,1
Hollandia	100,2	100,0
Románia	99,6	98,5
Szlovákia	99,7	99,4
Csehország	100,2	100,3
Oroszország	112,9	107,8*
Kína	101,4	102,0*

Forrás: KSH - Eurostat

* I-VII. hónap átlaga

2. Mérsékelte a 2016. évi fogyasztói árszintnövekedést az előző évről áthúzódó alacsony árhatás amely ugyan magasabb volt az előző évinél, de februártól kezdve minden hónapban 100 % alatt volt, vagyis az adott havi drágulást ettől kezdve egynél kisebb számmal kellett beszorozni.

3. Termelői oldalról nem jelentkezett általános inflációs nyomásérsődés. Az ipar belföldi eladásainak árszintje negyedik éve esett, 2016-ban nagyobb mértékben a korábbiaknál. A fogyasztási cikket gyártó ágazatok belföldi értékesítéseinek árszintje valamelyest emelkedett, mert a tartós fogyasztási cikket előállítók emelni tudták árszintjüket az élénkülő kereslet nyomán (2,4 %-kal). A nem tartós fogyasztási cikket előállítók értékesítési árszintje viszont ennél jóval kevésbé emelkedett (1,4 %-kal). Igaz, hogy az építőipari árszint 2 százaléknál nagyobb mértékben nőtt, de ez nem befolyásolja közvetlenül a fogyasztás áralakulását. A mezőgazdaság termelői árszintje nem változott.

Termelői áralakulás
(előző év = 100%)

Mutató	2015	2015. I-VII.	2016. I-VII.
Ipar belföldi értékesítési árindexe	96,9	97,1	95,7
Energiaágazatok	93,7	94,2	90,9
Továbbfelhasználásra termelő ágazatok	99,9	99,9	98,9
Beruházási javakat gyártó ágazatok	101,3	100,8	102,4
Fogyasztási cikkek gyártó ágazatok	100,0	99,8	100,5
Építőipari árindex	102,5	102,3*	102,7*
Mezőgazdasági termelői árindex	100,4	94,3	100,0
Növénytermesztés	106,4	96,4	102,5
Élő állatok és állati termékek	91,6	91,1	95,9

Forrás: KSH

* Első félév

Az ipari termelői árnyomás annak ellenére nem erősödött általában, hogy a nemzetgazdaság egészében határozottan emelkedtek a fajlagos bérköltségek. Az egy főre eső bruttó bérköltség az év első felében 2,4 százalékkal nőtt, az egységnyi hozzáadott értékre eső bér viszont 4 százalékkal. A fajlagos bérköltség-növekedést nem ellensúlyozta a termelékenység emelkedése, hiszen az a félév folyamán 1,5 százalékkal esett – a nemzetgazdaság egészében. Tankönyv szerint a bérnyomásnak meg kellett volna jelennie a fogyasztói árak emelkedésében annál is inkább, mert azt a megerősödő kereslethúzás lehetővé tette volna. Ezt a hatást azonban csak a fogyasztás egyes szegmenseiben lehetett – mérsékelten - kimutatni, ott, ahol a magas diszkrecionális jövedelműek kereslete erősödött. Így jóval az átlag feletti drágulás volt érzékelhető a személygépkocsi, motor, kerékpáreladásoknál, a virág és dísznövények forgalmazásában, a színház- és mozijegyeknél. De a kereslet élénkülésére volt visszavezethető a háztartási berendezések és a kulturális cikkek javítási díjainak 4-5 százalékos emelkedése is. A külföldi üdülési szolgáltatások 10 százalékos meghaladó drágulása is alapvetően ennek a tényezőnek volt betudható a forint gyengülése mellett. A kereslethúzás árhatása különösen azon termékek körében jelentkezett, amelyek kínálata korlátozottan volt bővíthető, így az étolaj, cukor, csokoládé, tea, burgonya, valamint a friss zöldségek és gyümölcsök körében.

Az újságok és folyóiratok az áfa-emelés következtében drágultak 4-5 százalékkal, a dohányárak pedig hasonló mértékben a jövedéki adók emelése okán.

Annak okát, hogy a kormányzat erőteljes keresletélénkítő gazdaságpolitikája nem tükröződött az infláció felpörgésében, sőt, a fogyasztói árszínvonal jóval a kormány várakozása (1,6 %) alatt teljesült, három körülményben látjuk:

- a hatósági árszabályozás alá eső területek árlefojtásában,
- a forintgyengülés ellenére is kedvező külső áralakulásban (főként az olajárszint csökkenésében),
- a kínálati oldal mobilizálható – külső és belső - kapacitástartalékaiban.

Prognózisunk szerint az esztendő hátralévő hónapjaiban a rövid indexek már nem esnek 100 százalék alá. A többletkereslet árhúzó hatása szélesebb körben fog megjelenni, amit a járműüzemanyagok jövedéki adójának újraszabályozása költségoldalról is megerősít. Az éven belüli áremelkedés meghaladhatja az egy százalékot (1,2 %), ám az esztendő átlagában fél-százalékpont alatti infláció fog mutatkozni (0,3%). Az MNB szeptemberi inflációs jelentése 0,4 százalékra teszi a 2016. évi fogyasztói árszint-emelkedést.

6. Energiaügyi kérdések

1. Augusztusban megtudtuk, hogy ez év tavaszán Mészáros Lőrinc fél évvel korábban alapított Fejér-B.A.L. Építő és Szolgáltató Zrt.-je olyan minősítést kapott, miszerint alkalmas és lehetséges beszállnia a Paksi erőművel kapcsolatos építési, épületgépészeti, fejlesztési munkálatokba. Az engedély 2017. március 31-ig érvényes, és nem vonatkozik Paks 2-re, csak a meglévő III. és IV. blokk élettartamának meghosszabbításához és a fukusimai történetek után szükségessé váló átépítésekhez kapcsolódik. Csupán az a kérdés, kinek a helyén száll be (Simicska?) Felcsút leghíresebb gázszerelője, hiszen Paks 1-nek kialakult beszállítói köre volt.
2. Az EFOTT-on készült felmérés szerint az egyetemi és főiskolai hallgatók többsége elutasítja a nukleáris energiát elsősorban a hulladék-tárolás megoldatlansága és az orosz függőség miatt. Paks 2 gazdasági szempontjai hátrébb sorolódtak, de ez érthető is, hiszen a közvélemény kevés információt kapott a projekt jövőt terhelő anyagi háttéréről.

3. Jávor Benedek révén kiszivárogtak olyan információk, miszerint az EU el fogja fogadni a magyar fél érvelését mind a két, még folyamatban lévő kötelezettség-szegési eljárásban. Az állami támogatás akceptálásához jó példa a megegyezés felé tartó Hinkley Point, angol atomerőmű, aminél a brit kormány nyíltan vállalja az állami támogatást. A nemzetközi tendereztetés elmaradása miatt sem fogja – valószínűsíthetően – Brüsszel elutasítani Paks 2-t. Erről rendkívül konstruktív hangulatban folynak a tárgyalások Maros Sefcovic, az EU energiaunióért felelős alelnöke szerint. Ha viszont az unió elfogadja a magyar érvelést, miszerint „nem volt más piaci szereplő, amely a magyar biztonsági és technológiai előírásoknak megfelelő nukleáris blokkot tudott volna szállítani”, akkor Jávor Benedek újabb kötelezettség-szegési eljárást fog indítani. Az állítás ugyanis nem állja meg a helyét. Még 2013 novemberében is nemzetközi tender kiírását ígérte a Fejlesztési minisztérium, s voltak potenciális jelentkezők (dél-koreai, japán, francia, amerikai). S azt már Aszódi Attilától, Paks 2 kormánybiztosától tudjuk, hogy a Roszatom projektjét több mint 1000 ponton kell módosítani ahhoz, hogy megfeleljen a magyar előírásoknak.

A magunk részéről úgy látjuk, hogy a kormány, mint kés a vajban úgy halad előre minden korábbi olyan ügyben, ahol le kell bontani a külső korlátokat. Valószínűsítjük, hogy Brüsszel engedélyezi Paks 2-t, vagy azért, mert már ránk unt, vagy/és, mert a jogi csűr-csavarintásban a kormánynak jó háttere van. Sajnos mind a tendereztetés elmaradására, mind az állami támogatta atomerőmű-építésre van példa. Brüsszel nem mer ellenpéldát statuálni a magyarokkal. Még aztán a tárgyalások során több részengedményt is tettünk. S nagyon lényeges, hogy papír van arról: az európai cégek részt vehetnek az építkezésben. Akár 50 százalékos is lehet az részesedésük, ami nagy üzletet jelent a Siemensnek, a GE-nek, az Alstomnak – ezt Brüsszel érte el. Beszélnek olyan külpolitikai vonatkozásokról is, miszerint úgy lehetne javítani a magyar-német kapcsolatokon, hogy Bp. visszavesz valamit a migránsözásból, cserében Berlin képviseli Paks ügyét Brüsszelben. A másik szál, a német-orosz kapcsolat is javulhatna, ha a német cégek együtt dolgozhatnának a Roszatommal. De ha Brüsszel rábólint a magyar tervre, akkor azt Ausztria vagy/és Luxemburg biztosan megtámadja az Európai Bíróságon, mert az osztrák kormány szigorúan ellenez minden olyan támogatást, amely a nukleáris energiát célozza meg. A bírósági döntés azonban évekig elhúzódhat, ami után valószínű már nem lehet visszafordítani a folyamatokat.

4. A 2003-ban a 2. sz. reaktorban megsérült kazettákat csak 2013-ra tudták szállítható állapotba hozni. A magyar kormány 2014-ben vasúton – az ukrán háború idején – kiszállította a részlegesen kiégett fűtőanyagokat Oroszországba. Ez ellentétes volt az érvényes uniós joggal is, mert olyan magyar-orosz szerződés alapján (2010) bonyolódott le, amit az Euroatom Ellátási Ügynökségnek (ESA) nem mutattak be. Ezért az ESA kötelezettségszegési eljárás előtti vizsgálatot indított. Nincs vita arról a magyar kormánnyal, hogy jogsértés történt, csupán az a kérdés, mi lesz a jogsértés következménye, és mi lesz az illegálisan kiszállított fűtőelemek sorsa. Az uniós jog szerint ugyanis a nukleáris hulladékot ott kell elhelyezni, ahol az keletkezett, és csak nagyon szigorú feltételek mellett lehet harmadik félnél elhelyezni.
5. Szeptember végén bejelentették, hogy a Bm-i kormányhivatal kiadta a környezetvédelmi engedélyt Paks 2 megépítéséhez. Az Energiaklub és Greenpeace bejelentette, hogy megfellebbezi a döntést, mert Paks 2 szennyező, veszélyes, környezetvédelmi szempontból jelentős kockázatot hordoz.
6. Szeptember elején a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium új gázvezeték-építési megállapodást írt alá. A Bulgária-Románia-Magyarország-Ausztria útvonalon 2019-től jön majd a gáz, 1,75 md kbméter, majd 2021-től 4,4 md kbméter. Az építkezést az unió 179 millió euróval támogatja. Ez már a negyedik gázvezeték-építési megállapodás, amelyhez az Orbán-kormány csatlakozott. (1) Déli Áramlat – Putyin 2014 végén felmondta, (2) Török áramlat, TESLA – mert az oroszok közölték, hogy Kelet-Európa felé megszűnik az Ukrajnán keresztül történő szállítás, el kell menni érte a török-görög határig. A Törökország felségterületét sértő orosz gép lelövése után azonban elhidegült a viszony, s csak az utóbbi időben oldódik. (3) AGRI – Azerbajdzsán- Grúzia-Románia- Magyarország – 2010-ben írta alá Orbán Viktor, de valószínű, azóta is alvóprojekt.
7. Az Első Nemzeti Közműszolgáltató Zrt. (ENKSZ) tervét 2013-ban hirdette meg a kormány azzal a céllal és szöveggel, hogy visszaveszik a nagy multiktól az energiaszektor, nem lehet a továbbiakban kitalicskázni innen pénzeket. A koncepció a rezsicsökkentés részeként lett kialakítva, és sikeres is volt annyiban, amennyiben a kikényszerített árvágásokkal veszteségessé tettek néhány gázcéget a lakossági piacon. Az MVM-nek sikerült is megvennie a Főgázt, majd szándéknyilatkozatot írtak alá

2014 elején több E. on cég megvásárlásáról. Ám az MVM-nek nem igen kellett a veszteséges gázágazat, ezért 2014 őszére felállt az ENKSZ Lázár János minisztériumához tartozva, Németh Lászlóné felügyeletével. Az ENKSZ átvette a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium felügyelte MVM-től a megszerzett gázcégeket (ingyen!), majd 2015 nyarán megvásárolták a GDF Suez-től az ügyfélszolgálati és informatikai rendszert is. Elnök-vezérigazgatója Horváth Péter, szolnoki fideszvezető lett, aki az MVM-nél a gázüzletágot vitte. Akkor már Paks 2 is Lázár felügyelete alá tartozott, és Paks 1-t is be akarta szippantani. Kitört a pozícióharc Lázár és Seszták között, bár ezt mindvégig tagadták. Konceptcionális különbségekről szóltak, amelyek az ENKSZ-re vonatkoztak, és döntőként Orbán Viktort jelölték meg. A kiszivárgott információk szerint Orbán Seszták mellett állt ki, de döntése meglehetősen felemás lett.

Egyfelől nyugdíjazták a Simicska Lajoshoz erősen kötődő Németh Lászlónét, miközben újabb komoly feladatokkal látták el. Másfelől az ENKSZ-t kivonták Lázár alól, Seszták kapta meg (a Magyar Postával és az MFB-vel együtt), de úgy, hogy miniszteri biztосként Bártfai-Máger Andreát bízták meg a rezsicsökkentő centrum felügyeletével.⁴ Bártfai-Máger Andrea (Matolcsyhoz kapcsolódik) a jogszabályi rendelkezés szerint a fölérendelt miniszter „helyett és nevében” dönt.

Az ENKSZ lett volna a szinergiák⁵ összekapcsolásával elérhető további rezsicsökkentés letéteményezője. Ám ebből ez idáig nem valósult meg semmi. Az Elmű-Émász lakossági ügyfélkörének átvétele ugyanis az ártárgyalásokon megbukott. A népszerűség-növelésnek időközben a rezsicsökkentésen túl sokkal olcsóbb formáját találta meg a kormány: a migrációs kérdést. Ebből valószínű 2018-ig meg lehet élni, és ennek a politikai szempontnak rendelődnek alá a gazdasági döntések. A rezsicsökkentés továbbra is talonban van, takarékon tartják – a szénhidrogének világpiaci árának csökkentése után – revitalizálható lehetne. Orbánnak 2017 végéig nem érdeke a rezsicsökkentéssel foglalkozni.

A Fejlesztési Minisztériumnak BMA vezetésével szeptember 15-ig kellett az energiastratégiát a kormány asztalára letennie. A tartalmáról nincs információ. Folyik róla állítólag az egyeztetés. A kormány stratégiai kabinetjének vezetője, Lázár János

⁴ Bártfai-Máger Andrea helyettes államtitkári rangban van, szeptember végén derült ki, hogy két másik helyettes államtitkár munkáját fogja összefogni: a közműszektort és a pénzügyi szolgáltatókat felügyelőt. Ilyen posztok azonban ekkor még nem szerepeltek az NFM honlapján.

⁵ A szinergiákban rejlő lehetőségekről Seszták Miklós még augusztusban megjelent interjújában is lelkesen nyilatkozott. (Figyelő, 2016/33.)

szeptember 29-én azt nyilatkozta, hogy ő nem tud még a koncepció elkészültéről, és emiatt biztosan meghosszabbították a határidőt. Egyes Fidesz-források szerint Bártfai-M.A. egyeztetett Orbán Viktorral, de a kormányfőnek kifogásai voltak, ezért csúszik a határidő december közepére. Orbán ezt azért nem bánja, mert a „rezsicsökkentés” dumájával van ideje 2017 végéig várni.

Hírek vannak arról, hogy a Seszták Miklós győzelmével visszaerősödő MVM szeretné megkaparintani az ENKSZ-t, és a Főgáz nem lakossági üzletágát is. Mindenesetre több független forrásból is úgy tudni, hogy távozik posztjáról Horváth Péter, az ENKSZ elnök-vezérigazgatója (tovább gyengül a Simicska oldal) akkor, amikortól teljessé válik az országos lakossági gázellátás: október 1-jétől 3,2 millió gázfogyasztó az államtól vásárol.

8. A 2017-es költségvetésben rendelkeztek a benzin és gázolaj jövedéki adójának újraszabályozásáról, aminek érvényesítésére már 2016. október 1-től sor kerül. Eszerint, ha a Brent típusú olaj átlagára a megelőző két és fél hónapban 50 dollár fölé emelkedik, akkor a benzinnél 5, a gázolajnál 10 forinttal megemelik a jövedéki adót. Ez a fogyasztónak 6 ill. 12 forintos drágulást jelent. Ám, ha az átlagár 50 dollár alá kerül, akkor a jövedéki adót visszavágják. A rendelkezés célja a költségvetés adóbevételeinek stabilizálása. A kormány döntése tökéletesen ellentétes azokkal a követelésekkel, amelyekkel a Fidesz a szocialista kormányokat ellenzékben százával bombázta (jövedéki adócsökkentés, áfa-csökkentés, felmentés kérése Brüsszeltől a jövedéki adók emelése alól stb.). Azt jelenti, hogy a kabinet nem engedi át a fogyasztóknak a világpiacon csökkenéséből adódó áresést (anti-rezsicsökkentés).

9. Szeptember 22-én Lázár János egy kérdésre, hogy miért akarják ellehetetleníteni a szélenergiák létesítését, azt válaszolta, hogy minden számítás szerint az alternatív energiák a legdrágábbak. Ezt számos tanulmány cáfolja, de a magyar kormány mindent megtesz azért, hogy Paksot hozza helyzetbe, akár a közvélemény dezinformálása árán is, mint tette ezt a kormányinfón az egyik főminiszter. Erre reagálva idézünk a Népszabadság szept. 27-i számából: „Az általunk megkérdezett, többnyire nem \leq zöld \geq szakértők elképesztőnek nevezték az atomerőmű-beruházás mellett kiálló magyar kormány felkészületlenségét. A kormányérvek szakmailag sokszor teljességgel abszurdak.” (Atombiztos tévedések)

7. A magyar gazdaság minősítései

7.1. Hitel- és befektetés-minősítők

A három nagy nemzetközi hitel- és befektetés-minősítő a magyar kormány unortodox politikáját „díjazva” 2011 végén, illetve 2012 januárjában döntött arról, hogy a magyar devizaadósság besorolását „vonal alá” küldi, azaz nem ajánlja befektetésre a magyar papírokat. A kormány természetesen mindent elkövetett, hogy kisebbítse ennek a jelentőségét, nem riadva meg a hitel- és befektetés-minősítők leminősítésétől sem (karaktergyilkosság). Az utóbbi években azonban – miután megindult a növekedés, az államadósság rátája csökkent és ki- meg elkerültük a túlzott deficiteljárást is – rendre azt nyilatkozta, hogy itt lenne az ideje a felminősítésünknek. Hivatkozott a piacra is, amelynek egy része megtehetette, hogy eltekintett bővüléssel a túlzott deficiteljárástól. A nagy nemzetközi likviditási többlet pedig szükségessé is tette, hogy viszonylag jobban jövedelmező papírjainkat megvásárolják. Ezáltal látványosan csökkentek a hozamok.

Ám a hitel- és befektetés-minősítők kitarítottak véleményük mellett, sőt, a Standard and Poor's még lejjebb is vitt bennünket. Ez év májusában azonban a Fitch Ratingstól megkaptuk a kedvező besorolást: a befektetésre ajánlott kategória küszöbét átléphetjük. Ám ahhoz, hogy a szélesebb körben is megnyílhassanak a befektetési pénzcsoportok még egy minősítőre szükség volt. Ez a Moody's lett volna, ám e cég július 8-án nem lépett, sőt, a döntését meg sem indokolta.

A Standard and Poor's azonban szeptember elején megadta a kegyelmi döntést, s így már biztos, hogy novemberben a Moody's is felminősít bennünket. Nyomában nőtt a magyar papírok iránti kereslet és a forint az euróhoz és a dollárhoz képest is erősödött⁶.

A hitel- és befektetés-minősítők döntéseinek háttéréről nincs információnk, de néhány furcsaságra felhívjuk a figyelmet:

- A Fitch Ratings olyan időben javított a besorolásunkon, amikor arra a korábbiaknál jóval kevesebb oka volt. A piac szereplői úgy nyilatkoztak, hogy két hónappal korábban valóban indokolt lett volna e lépés, de ekkor már kevésbé, hiszen akkor már ismertté vált az első negyedéves tragikusan rossz GDP adat. Továbbá, hogy a kormány fellazítja a költségvetési politikát és az államadósság rátájának csökkenése is veszélybe került azáltal, hogy az EB akkortájt kezdte firtatni az Eximbank adósságának nyilvántartását. Vagyis mind a növekedési, mind az egyensúlyi mutatók éppen elgyengülőben voltak, de nagyon.

⁶ Most mindenki azt firtatja, meddig fogja ezt az MNB túrni, akinek ahhoz, hogy nyereséget mutasson ki legalább 307 forintos eurós árfolyamra lenne szüksége, idővel ugyanis 300 forintra duzzadt az általa kezelt devizaállomány bekerülési értéke.

- A Moody's júliusi csöndje után mindenki azt várta, hogy majd novemberben javítanak, beleértve Varga Mihályt is. Egyöntetű volt viszont a vélekedés arról, hogy az S and P ebben az évben még a bővli kategóriában tart bennünket. Ezzel szemben villámcsapásként érte a hír a piacokat szeptemberben a felminősítésről.

- Annál is inkább, mert márciusi értékelésekor az S and P nemcsak a szokásos kifogásait sorolta fel – ezek többsége a kormányzati politikára vonatkozott -, hanem kritikáját kiterjesztette az MNB tevékenységére is, mind az alapítványok kvázi fiskális döntéseire, mind a monetáris politika tartalmára. Ám mindezekről a makroszámok mögötti soft információkról – amelyek továbbra is fennállottak – felminősítési döntésének meghozatalakor elfelejtkezett. Még csak nem is tett említést róluk. Na ná, hogy nem, mert akkor a bővliben maradtunk volna.

- Ugyanakkor a makroszámok értékelésénél az S and P nem a tendenciákra volt tekintettel, hanem csak az abszolút adatokat értékelte, amit megtehetett volna akár két évvel ezelőtt is. 2016 szeptemberében nyilvánvaló volt már a növekedés lassuló tendenciája, a beruházások botrányosan alacsony alakulása, a fiskális, a jövedelmi és a monetáris politika fellazítása a választásokra készülődően.

S még egy furcsaság. A hitel- és befektetés-minősítők többnyire egy kategóriát lépnek, a felminősítést megelőzően „pozitív” kilátásokat szoktak megjelölni. A S and P-nél azonban márciusban „stabil” kilátásokkal rendelkezünk. Vagyis a hitel- és befektetés-minősítő döntése meghozatalakor egyszerre két lépcsőt lépett át.

7.2. World Economic Forum (WEF) minősítése

Szeptember 28-án hozta nyilvánosságra a WEF azt a versenyképességi listát, amelyen Mo. 138 ország közül a 69. helyet foglalta el ebben az évben. Egy év alatt 6 pontot rontott. Az Eu-ban a 25. helyen áll, Horvátország és Görögország van mögöttünk. A mutatónál két szempont szerint kell értékelni: milyen tendenciát jelez, és milyen a közvetlen versenytársak pozíciója. Mo. mind a két szempont szerint rosszul teljesített. Ilyen rossz helyezése még nem volt soha, és 2012 óta lényegében majdnem töretlenül lefelé tart. A „hatvanasok” klubjába először 2008-ban került (62), aztán feljött onnan 2011-ig a 48. helyre. Ám 2012-ben 12 pontot romlottunk, és bár 2014-ben visszakerültünk ide, 2015-ben már a 63. helyen voltunk, innen csúsztuk le a 69-re. Kelet-európai sorstársaink évek óta rendre javítani tudnak a helyezésükön.

A jelentésre reagálva a Nemzetgazdasági Minisztérium azonnal kétségbe vonta az elemzés jogosultságát, mondván ez néhány tucat vállalatvezető véleménye csak, és egyébként sem ilyen szubjektív mutatók alapján kell minősíteni egy országot. Mo.-nak kemény

tényeken alapuló jó eredményei vannak (növekedés, egyensúly-tartás, infláció-mentesség, foglalkoztatás-emelkedés stb.). Ám kiderült, hogy 60 cégvéleményt kértek be, és a felsorolt makrogazdasági mutatókat is rendre beszámították a komplex értékelésbe, ezek valamit javítottak.

A legkellemetlenebb, hogy a vizsgált 12 szempontból 8-nál a világ legrosszabb eredményeit felmutató országok csoportjában vagyunk. A leggyengébb az intézményi környezet, elsősorban a kormánydöntések minősége (kiszámíthatatlanság, politikai diszkrimináció, átláthatatlanság, tulajdonjog sérelme), továbbá az elégtelen innováció. Elmarasztalták az oktatási rendszert is, amit romlónak tartottak. Kifogásolták, hogy a kormány nem ösztönzi kellően a kutatásokat, továbbá gyenge a tőkepiac, kevés cég tud forráshoz jutni onnan.

Lázár János egy nap múlva sajtótájékoztatóján úgy reagált, hogy igen is figyelembe kell venni a megállapításokat, és lesz versenyképesség-javító csomag, ami főleg a bürokrácia csökkentésével és az adórendszerrel fog foglalkozni.

Valószínű ennek nyomán jelentette be Varga Mihály egy nap múlva, hogy javasolja a kormánynak a Versenyképességi Tanács felállítását, amelybe cégvezetőket, közigazgatásban dolgozókat és oktatási intézményeket vonnak be.

A jelzett kormányzati reakciók arra utalnak, hogy nem akarják, vagy nem tudják felfogni a kormányzati politikával szemben megfogalmazott kritikákat. Nyilván nem, mert ahhoz egészen másként kellene kormányozni....

(A WEF versenyképességi sorrendje 2001-től: 26, 29, 33, 39, 35, 41, 47, 62, 58, 52,48,60, 63, 60, 63, 69.)

7.3. Digitális minősítésünk

Létezik egy uniós index, amely azt fejezi ki, hogy mennyire eredményes a digitális gazdaság kiépítése az adott országban. Ez a mutató a következő elemekből tevődik össze: az internethez való kapcsolódás elterjedtsége, az emberek felkészültsége, a világháló használata, a digitális technológia integráltsága, és a digitális közszolgálat jellemzői. E mutató szerint Mo. 2016-ban az EU 28 tagállama közül a 20. helyet foglalta el, egy helyet javítva 2015-höz képest. Ám ezzel még mindig a leszakadók csoportjába tartozunk az unión belül. A legnagyobb lemaradásunk – és ráadásul e tekintetben 2016-ban még romlott is a besorolásunk – a digitális technológiák elterjedtségében van. Az üzleti környezetben való használat tekintetében 2016-ban már csak a 26. helyet foglaltuk el. A közszolgálat terén hasonló a helyzet, 2016-ban itt is hátrébb kerültünk egyvel, de ez legalább a 25. helyet jelenti.

Az adatok azt mutatják, hogy a magyar társadalom és gazdaság digitális fejlődése a többi uniós versenytárhoz képest romlik. Így minden alapot nélkülöz Orbán Viktor azon óhaja, hogy Mo. legyen Közép-Európa legversenyképesebb országa. Radikális és gyors változás kellene a digitális fejlődésben, ám a kormány merőben másban gondolkodik, stadionokban, extenzív ipari fejlődésben.

8. Növekedési kérdések

A sok politikai szövegelés szélárnyékában megfigyelhető volt, hogy a kormányzaton belül egyre többen foglalkoznak a növekedés problémájával. Fő képviselője – értelemszerűen – Varga Mihály, de az ÁSZ és az MNB is növekedés-orientált költségek csökkentését javasolt a költségvetési politikának. A felmerült kérdések a következő csomópontok körül jegecesedtek ki.

1. Alacsony a magyar gazdaságban a munkatermelékenység. Az egy órára jutó hozzáadott érték kb. a fele az euróövezet-beli országokénak. Dinamikája botrányosan kicsi, 2010-2015 között kb. egy százalékkal emelkedett mindössze. Ráadásul jelentős termelékenység-beli különbség van a hazai és külföldi tulajdonban lévő cégek között, Európában a legnagyobb a differencia. Vállalati mérettől függetlenül. Ez éles helyzetben a hazai vállalkozásokat tönkre verheti.
2. A Nemzetgazdasági Minisztériumban ismét elővették a tb-járulékok csökkentésének szükségességét, mint a növekedés és a munkaerő-piaci feszültségek oldásának egyik eszközét. Jelenleg a munkadókat 27 százalékos szociális hozzájárulás és 1,5 százalékos szakképzési hozzájárulás terheli – a bérekre vetítve. A vállalkozások nagyon rákattantak a hírre, ám Varga Mihály nem győzi hűteni a várakozásokat, mondván nem borulhat emiatt a tb-kassza, amit nagy nehezen egyensúlyba tudtak hozni. 1 százalékpontos járulékcsökkentés ugyanis 150 milliárd forinttal kurtítaná meg az egészségügyet és a nyugdíjrendszert. Egy százalékpontos vágás viszont semmit sem jelentene. Több munkaadói szervezet legalább kétszámjegyű csökkentésben reménykedik. Ha három év alatt 22-23 százalékra tudnák csökkenteni, az talán lehetséges volna a kasszák felől, de nem lenne növekedést serkentő ereje. Vagyis megint olyan mézesmadzaggal van dolgunk, amit úgy húztak el előttünk, hogy nem vettük vagy nem akartuk észrevenni, hogy nincs is rajta méz. A növekedést ösztönző csomagot – amelynek része lenne a járulék-csökkentés is – szeptemberre ígérte a kormány. Október elejéig

nincs szó róla. Csak azt tudni, hogy idén már nem módosítják a költségvetést, igaz, rendszerint a kormány még dönthetne a parlament megkérdezése nélkül is.

3. A kialakult munkaerő-piaci helyzetre tekintettel Varga Mihály felvetette a munkaerő-import kérdését, de Lázár megfeddte. Számos területen ugyanis növekedést fékező mértékű munkaerő-hiány állt elő egyrészt a dolgozók külföldre távozása, másrészt a romló oktatási, képzési rendszer miatt. Az elégtelen munkaerő-kínálat miatti bérfeszültség viszont olyan béremeléseket kényszerít ki, ami növeli a fajlagos bérköltségeket, amit viszont a piaci árakban nehéz vagy lehetetlen érvényesíteni.
4. Lázár János a növekedés és a versenyképesség javításának eszközét a vállalatokat sújtó bürokrácia csökkentésében látja. Egyébként a járulékcsökkentés forrását is ebben jelölte meg a miniszter még ez év februárjában. Ismét előjött a 2010-ben belengetett téma, amiből sok-sok nekirugaszkodás után sem jött ki érdemben semmi sem. Most az adóhivatal további megregulázásától várják a csodát, amit viszont a NAV várhatóan vissza fog verni. Mondván legyen elég az eddigi létszámfaragás, tovább nem tudnak visszavonulni.
5. Meghirdették a 2020-ig szóló Irinyi tervet, az új iparosítási tervet, amelynek célja, hogy a tervidőszak végére Magyarország kerüljön Európa legiparosodottabb országai közé. Kiemelten fejlesztendő területnek tartják a járműipart, a speciális gépipart, az egészségipart, a turizmust, az élelmiszeripart, a zöldgazdaságot, az infokommunikációt, a védelmi ipart. A program azonban nem számol a világban zajló negyedik ipari forradalommal, a robotizáció és a digitalizáció rohamos terjedésével.
6. A Mercedes gyár bejelentette, hogy Kecskeméten további zöldmezős beruházást tervez 1 milliárd euró értékben. A fejlesztés eredményeként 2020-ra 2500 fővel gyarapszik a magyar telep foglalkoztatottjainak száma.

9. Bankügyletek

9.1. MNB alapítványok

1. Az MNB alapítványok – miután kiderült, hogy forrásaik nem vesztették el közpénzjellegüket – az elmaradt közbeszerzéseket pótlendő önfeljelentést tettek, mert az így lényegesen olcsóbban megúszható volt. Augusztus elején jelentették is, hogy túljutottak a felülvizsgálatokon, a Közbeszerzési Döntőbizottság a többeszerre tehető szerződésállományból 112-t vizsgált meg, ebből 66 ügyben rótt ki büntetést, összesen 84 millió forint összegben. Az alapítványoknak nem volt nehéz ezt leperkálniuk. A továbbiakban viszont úgy kerülnek el a közbeszerzési kötelezettséget, hogy piaci szereplőket hoznak létre, akikre a közbeszerzés már nem vonatkozik. Így vedlett át a Pallas Athéna Domus Optima Zrt Optima Befektetési Zrt-vé. A továbbiakban ez a cég intézi az alapítványok ingatlanbeszerzéseit, felújításait és az ingatlanok hasznosítását.
2. Az Optima Zrt. vezérigazgatója, Fekete Zoltán a jövőben nemcsak önállóan, de társvállalkozóként is meg kíván jelenni a befektetési piacon. Programja szerint legalább 100 milliárd forintnyi állampapírt akarnak ingatlanba konvertálni, főleg a magasabb hozam miatt. Ám ebben az esetben az Optima lesz Mo. legnagyobb ingatlan-befektetője, amely az egyébként is kereslettúlsúlyos építőipari piac árait és béreit erősen fel fogja hajtani.
3. Legutóbbi beszerzéseik a Magyar Posta Széll Kálmán téri egykori központjának megvétele volt (7 md Ft.), továbbá a Váci út 160-180 alatti három telekből álló ingatlanegyüttes (17 md Ft.) A Magyar Posta épületét a Magyar Építő újítja fel (a közbeszerzés kijátszásával), ahol kereskedelmi egységek és irodák lesznek. A Váci útra pedig olyan irodákat álmodik Matolesy, ahova a Brexit miatt Londonból elmenekült nagy pénzügyi központok fognak betelepülni.
4. Az ingatlanvételek túlárzásáról már korábban is voltak információk, most megtudtuk, hogy az Eiffel Palace-ért a meghirdetett 40 millió euróval szemben az MNB 45 milliót fizetett. Az értékbecslést a KPMG végezte, amely cég az értékelés szempontjait az MNB-től kapta meg (a megrendelő MNB igényeihez igazítottan teljesítette a megbízást), amely többet akart fizetni az eladó off-shore cégnek, mint az ajánlati ár. A Postapalotát eladó Wing cég azt 2010-ben 4 md forintért vette, és szakértők szerint túlárzva adta el 7 milliárdért.

5. Néhány irat kiperléséből az is kiderült, hogy az MNB az értékbecslést elvégzőkkel szemben is nagyon gálánsan viselkedett. A békéscsabai Leszing Kft (Mészáros Lőrínchez áttételese visszavezethető kis cég) három ingatlant is felbecsült (Úri utca, Kálmán Imre utca, Tiszaroffi kastély), s esetükben a kifizetett teljesítési díj lényegesen magasabb volt az általuk ajánlatként megtettnél. Ráadásul munkaanyagukban több esetben is plágium volt felismerhető, noha szerződésük szerint ez ki volt zárva.
6. A Transparency International Magyarország úgy ítélte meg – miután az alapítványok költsége napvilágra került -, hogy az MNB az alapítványokon keresztül hűtlenül kezelte a közpénzt, ezért április 27-én feljelentést tett a legfőbb ügyésznél. A Legfőbb Ügyészség a Fővárosi Főügyészségre tette át az ügyet, ahol azt vizsgálat nélkül elutasították, mondván „érdemi ügyészi intézkedés meghozatalára nincsen lehetőség”. Az IT ezt követően panasszal élt a Legfőbb Ügyészségen, és kérte Polt Pétert, hogy állapítsa meg a Fővárosi Főügyészség törvénysértését. Ám Polt Péterék megvédték a fővárost, és így az MNB alapítványok feltételezett közpénzlopásai miatt nem indult büntetőjogi vizsgálat, ezért nincs esély annak kiderítésére, hogy történt-e bűncselekmény. Más eredményt naiv volt várni, hiszen a legfőbb ügyész felesége Matolcsy György bankjának jól fizetett alkalmazottja.

9.2. Magyar Külkereskedelmi Bank

Második negyedévi értékelésünkben kilenc rejtélyt fogalmaztunk meg az MKB története kapcsán. Nem állítjuk, hogy ma tisztábban látjuk a bekövetkezett fejleményeket, de Nagy Márton, MNB alelnök írása után korábbi feltételezéseink kicsit megerősítést nyertek.

Kiderült, hogy az MKB állami megvásárlására nem a magyar állami bankhálózat növelése miatt került sor, hanem mert bizonytalan volt a bank pozíciója. Eddig ennek az ellenkezőjéről értesültünk, mondván, hogy a Bayerische Landesbank mindenkor pótolta az alaptőkét. Ám ehhez nem kellett volna megvenni, főleg nem annyiért a bankot, hiszen a jegybank kötelezhette volna a német tulajdonost a feltőkésítésre, a bank stabilitásának megvédésére. A vétel célja – és ez a véleményünk a későbbi fejlemények tükrében ma már egyértelmű számunkra -, hogy Orbán Viktornak legyen egy saját bankja, amelynek a tulajdonosait majd ő szabhatja meg. (A bank eladására a BLB hosszú haladékot kapott, a gyors vétel a – mint ez a 2014. évi beszámolójából kiderül – a bajorokat is meglepte.) A meglehetősen homályos privatizáció ezt támasztja alá. Különben miért titkolnák a végső tulajdonosok kilétét?

Az MNB álláspontja szerint miután a bank 2015 decemberében a Szanálási Alap tulajdonába került, megszűnt a nemzeti vagyon része lenni, és ezért nem ütközik az alaptörvénybe, hogy a vevő személyét nem fedik fel. Furcsa érvelés, hasonlít az alapítványokéra, amelyek létrejöttük után elvesztették közpénz jellegüket az MNB szerint. A Magyar Narancs közérdekű adatpért indított a nemzeti vagyonjelleg elvesztése miatt. Egyébként nem indokolja semmi szakmai érv, hogy továbbra is titkolják a végső befektetők személyét. A titkolózás még inkább arra utal, hogy feltehetően nem is szakmai, hanem pénzügyi befektetők vannak a háttérben, akik a tőzsdére vitel után majd jó áron realizálják a befektetéseiket.

A bank elnökének, Balog Ádámnak az interjújából kiderült, hogy a bank 2015-ben már nullszaldóssá vált, ledolgozta veszteségét, ebben az évben pedig már nyereséges lesz. Ha jövőre is így marad – márpedig már nincs semmilyen tőkehelyzetet veszélyeztető ügyük -, akkor 2018 második féléve után már tőzsdére vihető a cég.

9.3.A Spéder Zoltán elleni támadások fejleményei

Miután májust követően intézményi és médiaössztűz alá vették Spéder Zoltán cégbirodalmát, nyomozások, vizsgálatok indultak; jegybank, adóhatóság, rendőrség kutakodott, ám a nyár végére nagy lett a csönd a bankár körül. Néhány történés azonban arra utal, hogy a háttérben folynak az alkuk és a csatározások. Ennek általunk megismerhető stációit a következőkben foglaljuk össze.

1. A Szövetkezeti Hitelintézetek Integrációs Szervezetének (SZHISZ) vezetősége július 7-én rendre lemondott tisztségéről (Spéder barátai és üzletfelei voltak), majd a július 18-án tartott közgyűlésen az újonnan megválasztott vezetőségbe újra Spéder Zoltán barátai és üzletfelei kerültek. Ez sokakat, többek közt Demján Sándort is meglepte.
2. Kiderült, hogy a Magyar Posta Spéder uralta igazgatóságát nem könnyű eltávolítani. Egyrészt, mert 2013 decemberében Spéder Zoltán 50 millió forintért megvásárolta a Magyar Posta (MP) elsőbbségi részvényét, ami különleges jogokat biztosít a Takarékbanknak. Másrészt, mert az MP-nál olyan alapszabályt fogadtak el, miszerint 80 százalékos egyetértésre van szükség a döntések meghozatalánál. (Ez eltér az állami tulajdonban lévő cégekre előírt 75 % +1 szavazattól.) Így hiába van a magyar államnak 75 % + 1 szavazata, a többi részvényt tulajdonló SZHISZ nélkül semmit sem tud érvényesíteni. Részvénycsomagját a SZHISZ szintén 2013-

ban szerezte. Ez a rendszer addig működött simán, amíg az állami (kormányzati) akarat egybeesett Spéder érdekével.

Nagy kérdés, hogy ezt a megengedhetetlen szisztémát vajon tudatosan hozták-e létre, vagy oda nem figyelésből, hozzá nem értésből alakult így. A felelősség egyébként a kormányzaton belül Lázár Jánost és Németh Lászlónét terheli, akik viszont nem tettek mást, mint Orbán kottájából játszottak.

3. Kiderült, hogy a Spéder Zoltán elleni támadások tkp. csak előjátékot jelentettek a nagy vad, Lázár János levadászása előtt. Lázár – aki magát Orbán potenciális utódjának tekintette - Spéderrel együtt olyan erős pénztermelő háttér kiépítésén munkálkodott, amely a hatalom megfelelő hátországa lehetne. A tervet Spéder dolgozta ki, a politikai háttérrel Lázár biztosította jó darabig Orbán támogatásával, akinek első perctől az volt az álma, hogy legyen egy nagy, nemzeti pénzügyi rendszer, amely versenytársa lesz az OTP-nek. A gondolatot Simicska Lajosnak is tulajdonították, s senki nem tudja ma, hogy ez az álom végleg elmúlt vagy továbbra is él még Orbán Viktorban – csak más szereplőkkel. A magunk részéről az utóbbira voksolunk.

Amikor Orbán észlelte, hogy Lázár mire készül, a főminisztert sajátos módon szervezte ki a pozícióiból: kettévágta a kormányt, s Lázárt a stratégiai kabinet vezetésével bízta meg. Ezzel egyidőben kb. 6000 milliárd forintos évi forgalmat lebonyolító céghálóat helyezett át tőle Seszták Miklós minisztériumához. Így elkerültek Lázártól a Takarékszövetkezetek, a Magyar Posta, a Diákhitel Központ, az MFB, az Erste Bank, a Budapest Bank, az ENKSZ és a Nemzeti Útdíjfizetési Zrt. Maradtak a kormányhivatalok és az uniós pénzek + Paks 2. (Azért a maradék is még szép portfólió.) Mindezt Bártfai-Máger Andrea kapta, aki a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium infrastruktúráját használva közvetlenül Orbán Vikornak tartozik el- és beszámolási felelősséggel. Az új kormánybiztosnak szeptember 15-ig kell előterjesztést készítenie arról, hogy mi legyen a „nemzeti pénzügyi szolgáltatásokkal”⁷.

4. Valószínűsítjük, hogy Spéderrel Orbán különalkut kötött, valami olyan tartalommal, hogy hagyják futni, ha csöndben van, és enged az üzleteiből. S bár Spéder mindent lepapírozott, mindent a jogszabályok és kormányhatározatok alapján lépett meg (ezeket nem egyszer az ügy érdekében direkt testre szabták

⁷ Ez állítólag el is készült, és tárcaegyeztetésen van.

neki), vagyis elvileg semmivel sem támadhatják, tudja, hogy nem ő az erősebb kutya. Bármit ráterhelhetnek. Már az is sokat mond, hogy a vizsgálatokat nem az állam részéről joggal felmerülhető hűtlen kezelés címén, hanem Spéder ellen irányulva „csalás” gyanújával indították.

Csak ezzel a különalkuval magyarázható, hogy Spéder fontos állásokat adott föl a BIF augusztus végi rendkívüli közgyűlésén. A Budapesti Ingatlan Hasznosítási és Fejlesztési Nyrt. (BIF) főtulajdonosa Schmidt Mária megkapta Spéder tulajdonrészének felét (15 %), és Spéder a közgyűlésen mindenben maga ellen, Schmidt Máriáék mellett szavazott, amivel szembe ment egykori barátja, Nobilis Kristóf érdekeivel is.

Ennél is sokat mondóbb azonban az, hogy a takarékszövetkezeti integráció kiszolgáló intézményeiben megjelentek a Mészáros Lőrinchez köthető cégek. Így az informatikai szolgáltatást nyújtó DOM-P-ben, az oktatási szolgáltatást végző Magyar Posta Takarékszövetkezeti Oktatási Szolgáltatóban és a Magyar Takarékszövetkezeti Ellátó Zrt-ben.

10. Magyar Nemzeti Kereskedőház Zrt.

2012 végén hozták létre az MNKH-t a keleti nyitás elősegítése céljából, hálózatával együtt. Célja a hazai vállalkozások exportpiacra segítése. Tulajdonosa 99,3 %-ban a magyar állam, a fennmaradó töredékrészben pedig az MKIK. Ez a cég égette meg majdnem! magát a Quaestor botrányban, mert 3,8 milliárd forintnyi állampapír ellenértékéhez – máig tisztázatlan körülmények közt – még hozzá tudott jutni.

A kereskedőház veszteségesen működik, ami majdnem természetesnek mondható, ám az kevésbé, hogy vesztesége megalakulása óta évről évre nő. 2015-ben – a két és fél hónapos késéssel bemutatott mérleg szerint – a veszteség már elérte a hat milliárd forintot. Ebben szerepet játszik, hogy magas költségekkel dolgoznak, így például az átlagbér bruttó 720 ezer forint, a vezérigazgatóé 1,8 millió, s ehhez jönnek még az egyéb juttatások, bár nem világos milyen teljesítmény után. A ráfordításokat az is duzzasztja, hogy a Fideszhez közelálló körrel extra díjazású tanácsadói szerződéseket is kötöttek, így Matolcsy Mátyással (havi kb. 300 ezer Ft), Lengyel Zoltánnal (havi 800 ezer), Hajdú Petrával (havi 1 millió), Nógrádi Györggyel (havi 500 ezer).

A közel 30 kirendeltség (magyar ház) lényegében ugyanazt a munkát végzi, mint egykoron a nagykövetségek dolgozói, csak azok ingyen csinálták, legfeljebb

„alkotmányos költségeik” megtérítésére tartottak igényt. A kirendeltségek egyértelmű baráti⁸, rokoni kifizetőhelyek a Fidesz részére, bár vannak szocialista kötődésűek is, ám az utóbbiak havi javadalmazása majdnem csak a fele a Fidesz-közeliééhez (1703 ezer – contra 3038 ezer).

A pénzüjra-elosztó funkció abból is kiviláglik, hogy az alkalmazotti kör gyakran cserélődik, és ilyen feltételek mellett lehetetlen tartós kapcsolatokat kiépíteni a helybeliekkel. A HVG írta meg, hogy az elmúlt másfél évben kb. 60 országban próbáltak ki kereskedőházakat, de ebből csak nyolc esetben nem változott az üzemeltető. A működtetők lecserélésére sok esetben néhány hónapon belül már sort kerítettek. Nem egyszer fordult elő az is, hogy a már működő magánközvetítő mellé hozták létre az állami magyar házat, így aztán mind a kettő kimúlt. Egyesek a letelepedési kötvények forgalmazásába is beszállhattak.

A felmerült kritikákra az MNKH azt válaszolta, hogy hálózatuk működése igen is eredményes, mert az export tavaly kiugró mértékben, 7,1 százalékkal nőtt. Ez igaz, de a növekmény zöme az Európai Unióban termelődött ki, azon kívül mindössze 3,2 százalékos volt csak a növekedés. 2016-ban még rosszabbak az eredmények, az első félévben az uniós export 6,8 százalékkal nőtt, az Európán kívüli azonban 0,2 százalékkal csökkent.

11.Nyári Fidesz-klientúraügyek talányai

Öt könnyű darab: változatok a korrupcióra

Majdani krónikások számára a harmadik Orbán-kormány megkülönböztető jegye nagy valószínűséggel a korrupció elhatalmasodása és mindennapossá válása lesz. Nem mintha a korábbi ciklusokban ne lettek volna hatalmas botrányokat kiváltó esetek. Gondoljunk csak az 1998/2002-es ciklust lezáró hetekben történt 12 állami gazdaság lenyúlásának híres történetére. Vagy a 2010 utáni években Simicska Lajos névvel fémjelzett gyakorlat általánossá válására. Mégis, a megelőző 4+4 évben még nem látszott olyan elemi erejű, magától értetődő összefüggésnek az, hogy a döntési helyzetbe került Fidesz-politikusok előbb-utóbb törvényszerűen kerülnek olyan jellegű, pénzelosztó/újraosztó pozíciókba, amelyekben kikerülhetetlenül alakulnak ki a magáncélú, több mint gyanús pénzfelhasználások

⁸ A Tiborcz Istvánnal jó baráti és üzleti kapcsolatot ápoló Adnan Polat nyerte el a teheráni kereskedőház üzemeltetését, de öt törökországi városban is sikeresen pályázott az üzemeltetésükre, mert a tendert rá írták ki.

lehetőségei. 2014 után a rendszer valamennyi szintjén általánossá vált az állami pozíciók anyagi érdekekért történő felhasználásának nyílt, még csak felháborodást kiváltani sem képes rutinja.⁹

Mindennek ideológiája is teremtődött, mindenekelőtt Láncki András sokat idézett eszmefuttatása alapján, mivel ő írta meg legelsőnek nyíltan, hogy az ellenfelek által korrupciónak bélyegzett gyakorlat nem más, mint magának az új rendszernek a szerves kiépítése. Bizonyára. S folytatva az ő elméleti alapvetését: ugyanezen rendszerteremtés szerves következményeként ezen a nyáron a szerző az ország egyik legpatinásabb egyetemének rektori székét foglalhatta el, nem is titkoltan kormányfői ajánlás nyomán. Ez a fejlemény is a nyári szezon, az elmúlt negyedév színes krónikájának csillogó darabkái ékesíti. És az már igazán csak apró probléma, hogy Láncki végzettsége, képzettsége semmiféle kapcsolatban sincs a közgazdasági egyetemen folyó képzési irányokkal. Ilyenformán az elmélet megteremtője, s az ő sorsa egy személyben is alkalmas teóriája igazságának mindennapi/gyakorlati igazolására. /A részletekre nézve lásd: *Láncki András útja a Századvég és a Corvinus élére. A „jó rend” követe. ManCs. júl. 30./*

Az az igazság, hogy e krónika írói ezen a ponton némileg elbizonytalanodtak, mivel nem járatosak a bulvármédia termelési folyamataiban. Sőt, fogyasztói oldalról is csekély szintű ismeretekkel rendelkeznek. Viszont, ebben a fejezetben csupa-csupa olyan személyről, botrányról, esetről kellene megemlékeznünk, akinek az élete, sorsa, napi rezdülése a nagy példányszámú képslapok rendszeres témája, a kereskedelmi tévék kitüntetett célpontja. Milliók vannak tisztában a szokásaikkal, kedvenc ételeikkel, nyaralási színhelyeikkel, hétfégi programjaikkal stb. Mindezen különlegességekről nekünk nem sok fogalmunk van, ezért a következő oldalakon olvasható töredékek feltehetően az ő színes (mit... színes...? Sokszínű!!!) életükhöz képes csak nagyon szegényes metszeteket érintenek. A legtöbbet emlegetett botrányhősök, celebek, kegyencek, közszereplők tengernyi tömegéből **megpróbálunk öt olyan esetre, személyre koncentrálni**, akiről azt sejtjük, hogy élete, teljesítménye, sorsa nagy valószínűséggel meglehetősen szorosan kötődik a politikai/gazdasági hatalom központi tájának világához. S ha jól választottunk, akkor ezúttal sem a bulvárvilágról, hanem sokkal inkább a hazai politikai elit bulvárosodásáról lesz szó.

Ziti, Timi, Cili, Kata és a többiek hőstörténete, lélegzetelállító és végtelenül kisszerű kalandjai mögött kizárólag a férjeik által kitermelt milliárdok eredete, fenntarthatósága az

⁹ Október 4-én a parlamentben Hadházy Ákos ellenzéki képviselő olyan kérdést intézett a miniszterelnökhöz, amely a korrupcióhoz való viszonyát firtatta. Orbán Viktor - az övéi nagy örömeire - pedig eljátszotta azt, hogy nem is érti a kérdést...

igazán említésre és elemzésre méltó fejlemény. Úgyhogy, mi sajnós ott kezdjük a magunk krónikáját, ahol a heves médiaérdeklődés véget szokott érni.

11.1. Ziti, aki megéri a százmilliót

A Figyelő, komoly hetilap, szeptember 22-ei számának címlapjáról fiatal, dekoratív és félszeg mosolyával kifejezetten érdekesnek tartható fiatal hölgy néz az olvasóra. Címlapon lenni, fiatalon - biztosan színésznő, vagy élsportoló lehet az illető... esetleg különleges dolgok feltalálója, szédületes karriert maga mögött tudó start-up-cég tulajdonosa. Hát nem. Ő Ziti, Matolcsy MNB-elnök barátnője, a 32 éves Vajda Zita. Akinek az életéről, eddigi pályafutásáról, szerény méretű publikációiról, külföldi tanulmányútjairól, diplomáiról, fizetéseiről szeptemberben szinte mindent megtudhatott a hazai olvasóközönség. Matolcsy 2010. május 29-én lett miniszter az NGM-ben, Ziti július elsején, 26 évesen kerül oda, villámgyors karriert futva be, két év múlva már helyettes államtitkár. Matolcsy 2013. március 3-án lett az MNB elnöke, Ziti három nappal később már állományba kerül, nemzetközi szakmai titkár lesz, 1.73 milliós havi fizetéssel. Nem kell azonban e nyomországon tengődni, idővel kuratóriumi tag a bank alapítványánál /555 000 forintért/, igazgatósági tag másutt, kutató havi 600 ezerért, igazgatóhelyettes egy másik alapítványnál.

Legyünk nagyvonalúak, és számoljunk mindezért mindössze 2,5 milliós havi jövedelmet. 2016 júniusáig akkor is évi 30 milliós, s a hat év során százmilliót biztosan megközelítő összegbe került a bérkifizetőknek Matolcsy úr személyes vonzalma. Nem lehet azt mondani, hogy hazánkban ne becsülnék meg a pályakezdő és tehetséges fiatalokat. Nem meglepő, ha Ziti a már megidézett Figyelő-béli interjúban azt mondja büszkén: „... **ez az én életutam, ezen az úton folyamatosan fejlődtem és folyamatosan fejlődök.**” Jaj... és még valami... A címlapon az aláírás, nagy-nagy betűkkel: „**ÖSSZETARTOZUNK**”. *Megszólal Matolcsy barátnője.* Időközben az is kiderült, hogy ezt az összetartozást érdemes roppantul tág keretek között értelmezni, mert az anyuka és a kisebbik leánytestvére is részesei ennek a banki köteléknek. Anyagi értelemben mindenképpen.

Ígérjük, tartózkodni fogunk attól, hogy ezek nyomán mindenféle messzemenő következtetéseket vonjunk le. Számunkra már az is sokat mondó tény, hogy ezen a nyáron július elejétől szeptember végéig félszáz írás jelenhetett meg erről a képtelen történetről anélkül, hogy bárkinek eszébe jutott volna cáfolni, magyarázkodni, sajtó-helyreigazítást kérni. Netán, perelni, vagy pert, bármiféle eljárást indítani. A Népszabadságtól a HVG-ig, a Figyelőtől az Index-ig, a 444.-től az Átlátszóig, a Magyar Narancstól a Magyar Nemzetig mindenki nyugodtan megírhatott mindent.

S mi meg, itthon - összegyűjthettünk egy vaskos dossziét, félszáz írást, hátha majd az októberi összegzőnkben érdemes lesz mindezt feldolgoznunk. (A bulvársajtót figyelmen kívül hagytuk.) Hát... nem. Nem lett volna érdemes. Elegendő lesz az is, ha megjelölünk néhány további, igencsak alapos forrást e témakörhöz:

Fogda pénzt, és huss! MnCS. júl. 14.

Belépés csak rokonoknak. HVG. aug. 25.

Hogyan viszonyuljunk Matolcsy pénzéhez? MnCS. aug. 11.

Számok, amelyek miatt közügy Matolcsy válása. Nsz. szept. 10/11.

Keres a nő. HGV. szept. 15.

Magyarország: magánügy. Nsz. szept 17.

Különleges karrier kivételes kezdettel. Nsz. szept 17.

Összetartozunk. Megszólal Matolcsy barátnője. Fi. szept. 22.

Összetartozások a Matolcsy-féle bérlistákon. Nsz. szept. 24.

Vajda Zita karriertörténetének folyamatábráját a Népszabadság szept. 30-i számában lehet elolvasni. AZ MNB egyéb botrányait (ingatlanügyek, tetőtér-beépítések, alapítványi kifizetések stb.) ezúttal figyelembe sem tudtuk venni.)

11.2. Lőrinc, a fáradhatatlan

Nincs a mai magyar gazdaságnak sokoldalúbb, nyitottabb és sikereesebb tehetsége, mint Mészáros Lőrinc. 2010-ben cégeinek összbevétele még az egymilliárdot sem érte el. 2011-ben azonban már 2 md, újabb év, újabb duplázódás, s ez így megy már a negyedik éve, és jelenleg valahol a 20 md fölött lehet a hivatalosan kimutatható éves bevétele. Vagyonát a „100 leggazdagabb”- kiadvány 2015-ben kb. 8 milliárdnyira becsülte. Nem lehetett könnyű dolguk a becsüsöknek, mert Mészáros Lőrinc otthon van a sütőiparban, az útépítésben, az ivóvíz-ágazatban, a sertéstelepekben, a vadászati iparban. Emellett rengeteg földje van, sztráda-menti csárdája, horvát football-csapata, autójavító műhelye, hidat és tengerparti szállodát épít stb. stb. Ráadásul számos rokona is van, s nekik is földjeik, cégeik, építőipari érdekeltségeik vannak - azt sem tudni, hogy mennyi... Ja, és ne feledjük: Felcsút polgármestere, s ebben a minőségében nagyon sok köze van a Puskás Akadémia működéshez, meg a Felcsút FC szerepléséhez is, főleg az oda befolyt 12 milliárd forintnyi összeg elköltéséhez. Nem járhatunk messze az igazságtól, ha azt állítjuk, nincsen ma nála titokzatosabb szereplője a magyar gazdaságnak. E legutóbbi negyedévben is cikkek tucatja emlékezett meg ilyen-olyan sikeréről, sőt, ma már rendszeresen tárgya a parlamenti interpellációknak is. Na, nem azért, mintha képviselő lenne. Orbán Viktor viszont az.

Óróra nem könnyű megbízható forrásokat találni, nem nyilatkozik, kerüli a médiát, időnként mégis akadnak valóban informatív összegzők a gazdasági helyzetéről. Ilyen volt ez a nyárvégi írás is: *Felcsút és környéke: aranybánya. Nsz. aug. 31.*¹⁰

11.3. Az egyszerű parasztgyerek esete a helikopterrel. (... meg a százmilliárddal)

Ez most nem vicc: Rogán Antal előszeretettel nevezi magát „egyszerű parasztgyereknek”, s ezzel a önminősítéssel egészen biztosan jelentős mértékben javíthatja a Pasa parki lakóközösség amúgy bántóan homogén szociális összetételét. A parasztgyerek egyébiránt ezen a nyáron számtalan olyan jellegű konfliktusba lavírozta bele magát, amelybe még a megelőző politikusi Múltjából eredő ügyek miatt került. Az V. kerületi polgármesterség éveiből (az egyszerű parasztgyerekek megszokott pályakezdő állásából) elő-előbukkannak vérlázító ingatlan-panama ügyek, s akad egy ember /Juhász Péter/, aki ezeket rendre napvilágra hozza. S hogy a baj még teljes legyen, nem átalotta a szegény parasztgyereket közismerten bűnöző körökkel hírbe hozni. A nyár elejének egyik kedvenc bulvárhír-hulláma lett, hogy Portik Tamástól Vizoviczki-ig címeres gazemberek kezdték azt állítani, mintha kapcsolatban lettek volna a volt polgármesterrel, sőt, pénzt is adtak neki. Rendszeresen. (A magunk részéről ebben semmi kivetnivalót nem találnák, képzeljük el szegény, egyszerű parasztgyereket, ahogyan a Kálvin tér sarkánál kétségbeesetten kérdezi, hogyan juthatna el a Ferenciek terén lévő templomocskába, hiszen gyónni szeretne. Lenne mit. S amilyen pechje volt, éppen drogdílereket, kurvákat futtató gyanús alakokba futott bele, akik még pénzt is adtak neki, nehogy eltévedjen a hosszú úton. Filmre kívánczó jelenet lehetett, Andy biztosan meg is tudná valósítani.) *Belvárosi kenőpénzutas: új vád, új cáfolat. Nsz. júl. 14.*

Na, le sem csöngött ez a botrány, máris jött a következő. Történt, hogy a sokoldalú parasztgyerek még 2014-ben feltalálóként részese volt egy olyan projektnek, amelyben részt vett a digitális aláírás eljárásának megoldásában. A találmány révén a kivitelező cég aztán komoly állami megrendelésekhez jutott, igaz, Rogán miniszterként később már kiszállt a boltból. Voltak azonban piszkálódó gazemberek, akik szóvá tették, hogy egykori cégtársai felfoghatatlanul kedvező áron jutottak nagyon jó helyen lévő belvárosi ingatlanokhoz. */Rogán jelei a MobilSignnál. NSZ. aug. 13. // Rogán feltaláló. HGV. aug. 18./* Még szerencse, hogy mindez az olimpia legérdekesebb napjaiban a kutyát sem érdekelte.

Az azonban már sokkal kínosabb és meglehetősen nagy tétre menő játszma lett, hogy mind a sajtó, mind az ellenzék kiszúrta magának „**a letelepedési kötvénynek**” becézett

¹⁰ Időközben az illető úr - sokoldalúságát újfejt igazolandóan - a legmeglepőbb területen is megjelent „*Mészáros Lőrincék készek beszállni az atombizniszbe*”- adja címlapon hírül a Nsz. aug. 26-ai száma

pénztermelő nagyüzem csúcokra járatását. Itt már 80-100 milliárd a tét, s túl szűk körben zajlik a haszon megosztása. A trükk lényegét nincs terünk és módunk kellő részletességgel ismertetni, csupán annyit érdemes tudni, hogy:

- Rogán volt az, aki még 2012-ben a parlament gazdasági bizottsága elnökeként a szisztémát kidolgoztatta és jóváhagyta. Következésképpen csak ő tudhatta, hogy miért éppen az az öt iroda kapott kizárólagos jogokat e kötvények ügyeinek intézésére.
- Ráadásul minden egyes kötvényen legalább 75-80 ezer eurót lehet e cégeknek keresniük (eljárási díj+árfolyamnyereség+kamat).
- Ez a bevétel azonban off-shore - cégeken keresztül elveszíti közpénz-jellegét és nem tudni, hogy végül kiknél is landol.
- 2016 nyarának végéig mintegy 4000 ilyen kérelmet intéztek el az érintettek, s nem egy esetben az sem biztos, hogy ne segítettek volna a hazájukban bűnözőként nyilvántartott személyeknek legalísan Európába kerülni...
- Nagyon nehéz feltételezni, hogy ebből a könnyen szerezhető, irdatlan mennyiségű pénzből ne szivárogná vissza valamennyi az ötlet gazdájához, ráadásul a lebonyolítók között többen is Habony Árpád baráti és üzleti köreiből is tartoznak. Ő pedig arról híres, hogy iszonyodik a pénznek még a látványától is. (Ezért inkább azonnal elkölti, ha kell, akkor - akár értelmetlenül is.)
- Szóval - ez már túl sok. Túl sok pénz, ahhoz, hogy ne szúrna szemet akár még a párton/kormányon belüli konkurenciának is.¹¹ Talán nem véletlen, hogy az utóbbi hónapokban a média azonnal híreket kap a Rogán-család legapróbb botlásairól is. Ráadásul az egyszerű parasztgyerek ma már nem tud kicsiket botlani, csak hatalmas, vérforralóan ostoba lépéseket képes tenni. Amikor ezeket a sorokat írjuk, éppen két napja tart a bál amiatt, hogy miért is kellett neki a népszavazás napján Szabolcsba repülnie egy méregdrága helikopterrel, ami kb. egymillió forintos utazás lehetett. Eleinte ezt is letagadta, perrel fenyegetőzött, majd azt közölte - amikor a fényképek is nyilvánosságra kerültek -, hogy az ügyet a maga részéről lezártak tekintik....

http://index.hu/belfold/2016/10/04/rogan_helikopter_magyarazkodas/

¹¹ A letelepedési kötvények talánya mindenféle kormányzati mesterkedés ellenére sem tud lekerülni a média napirendjéről. Amikor ezt a krónikát éppen befejezzük, a HVG legfrissebb számában részletes elemzést olvashatunk arról, ahogyan a kormányzat – s ezen belül az NGM - megpróbálja „üzleti titokká” minősíteni, hogy a kijelölt/kedvezményezett cégek miféle szerződések alapján juthatnak ehhez a hihetetlen méretű haszonhoz. /Belépőjegy. Letelepedési kötvényekről. HVG: 2016. október 6./

Rogániadák:

- Pasa parki srácok. HVG. aug. 15.
- Nyolcvanmilliárd a Föld körül. Nsz. aug. 25.
- Milliárdokat bukik az állam Rogán Antal ötletén. Nsz. aug. 27.
- Mennyi? Ötvenmilliárd! Nsz. szept.16. /EZ a Rogán által vezetett Nemzeti Kommunikációs Hivatal által az idei első félévben az őhöz közel álló cégeknek kifizetett megrendelések összege... na, még ez is.../
- http://hvg.hu/gazdasag/20160921_Magyar_kotvenybiznisz_Ok_keresnek_milliokat_a_luxusm_igransokon
- <http://mno.hu/gazdasag/bunozok-is-vasaroltak-a-kotvenyekbol-1353730>

11.4. Egy új szereplő a semmiből

Voldemort vesszőfutása, avagy a postás feláldozása

A nyárvégi média kedvence lett két-három hét erejéig Mengyi Roland, a tiszaujvárosi választási körzet fideszes képviselője. Azt nem mondhatnánk, hogy ő a politikai élet különösebben fontos szereplője lenne, bár nem is teljesen jelentéktelen személy. Korábban például volt már a Borsod megyei közgyűlés elnöke is, szóval, valahol a harmad vonalban lehetett fontos. S mint kiderült, abban a hálózatban, ahol a központi milliárdok ötszázmillió tételekké válnak. S ha ezek a tételek nem egyszeriek, hanem éveken keresztül, rendszeresen megérkező összegek, akkor az ebből fenntartható klientúra már több tucatnyi - a helyi politikai erőviszonyokat érdemben is befolyásolni tudó - embert összefogó hálózatot is jelenthet. Ilyen hálónak lehetett regionális kulcsfigurája a magát Voldemort nagyúrnak neveztető, talányos figura.

Nem fogjuk az ő szövevényes, időnként szánalmasan kisszerű ügyét megfelelő részletességgel ismertetni, csak a lényeg összefoglalására törekszünk. Adva vannak a szociális célú uniós pénzek, még hozzá az elmúlt öt-hat évben mintegy 20 milliárdos nagyságrendben. Ebből kellene gyermekélelmeztetést, szociális foglalkoztatást, szegénygondozást, egyszóval ezer és egy égető, a legalsó szektorban tengődő Magyarország számára nagyon fontos mindennapi ügyeket finanszírozni. Erre a feladatra alakítanak országszerte olyan szociális szövetkezeteket, amelyek alapvető tevékenységét a főnti célok teljesítése, helybéli megszervezése.

Adva van egy dörzsölt, a döntési központokkal meglehetősen jól szervezett, informális kapcsolatokkal rendelkező kelet-magyarországi fideszes képviselő, akinek legalább három-négy megyében vannak kiépített, megbízható helybéli kliensei. Erre építi rá azt a korrupciós szisztémát, amellyel éveken át legalizálni tudják a szociális/uniós pénzek ellopását. Lopják is, rendületlenül.

A NAV megyei és központi tisztviselőinek előbb-utóbb feltűnik a dolog, s a sor végén leledzőket, a hálózat legamatőrebb pénzköltőit egy idő után lekapcsolják. Ez az eljárás viszont egyre feljebb mutató jeleket produkál, eljutnak tehát Mengyi Roland képviselőig, aki valahol e háló közepén, a rendszernek is a középszintjén tevékenykedik. Megpróbálják leleplezni, de ez nem olyan egyszerű, mert felsőbb helyekről (Legfőbb Ügyészség? Pénzügyi Államtitkárság?) megakadályozzák a bizonyítási eljárást. A legalsó szinteken már öt-hat ember előzetesen van, egyikük-másikuk elkezd fecsegni, a média szagot kap, s a nyár elején Rajnai Attila a 168 óra hasábjain kitalál, nyilvánosságra hozza ezt a politikailag szervezett, uniós pénzeket leraboló piramisjátékot. Az első reakciók a szokásosak: letagadnak mindent. A sajtó viszont ráharap, egyre több gyanús részlet derül ki Mengyi Roland korábbi úrhatnáságairól is.

Végül, a Fidesz központjában valaki rájöhett, hogy ez az ügy, ha dagadni kezd, akkor veszélyeztetheti a szeptemberben beinduló népszavazási kampány-hisztériát. Ezért aztán gyors hátraarcot rendelnek, meglepően rövid időn belül kiadja a parlament Voldemort nagyurat, s ő sem ragaszkodik a mentelmi jogához...Nagy hangon bejelentik a büntető eljárás könyörtelen megindítását, aztán... Aztán a nagy-nagy csönd. Most, október elején csak annyit írhatunk: július végétől augusztus végéig megszámlálhatatlan mennyiségű írás, elemzés, riport jelent meg erről az emberről és az ügyéről. Az elmúlt egy hónapban meg már semmi sem...

A magunk igencsak szubjektív, rövid összegzése:

- Ezt az embert tudatosan beáldozták: Korábban is tudtak a sötét ügyeiről, de azt hitték, hogy szerves része, mozzanata az EGÉSZNEK, miért is lenne baj, ha néhanapján még a hatóságok is belebotlanak a hasonlóak működési zavaraiiba? OTT? Lenn?
- Igen ám, de a sajtó ezt az ügyet a lehető legrosszabb pillanatban derítette ki, akkor, amikor már Rogán, Mészáros, Matolcsy ügyei miatt hetek óta csak a kormányzat korrupciós ügyeitől volt hangos a nemkormányzati média. Ráadásul a népszavazási kampány kezdetén.

- Valakit mindenképpen be kellett áldozni, s ez a valaki lehetőleg olyan személy legyen, akinek a bukása a lehető legkevesebb presztízsveszteséggel járhat.
- Ő lesz majd a Fidesz Zuschlagja, évek múlva leül a megkapott négy-öt évből kettőt, és majd találnak neki megfelelő árnyékfoglalatosságot, ahol évekig nyalogatja az elveszített karrier miatti sebeit. Hat hétig lehet negatív médiahős. Ez is valami, lesz mit elmesélni az unokáknak.

Néhány további informatív írás:

- <http://hirtv.hu/ahirtvhirei/a-miniszterelnoksegig-erhetnek-a-voldemort-ugy-szalai-1355251>
- Testépítő nagyúr a semmiből. Nsz. aug. 6.
- <http://mno.hu/vezercikk/a-felaldozhato-1356375>
- Legalább pénzt ne küldjenek neki. MnCs. aug. 18.
- Ki segítette a fideszes Voldemort? A nyomozástól a leállított rajtaütésig. 168 óra. aug. 18.
- http://hvg.hu/itthon/20160819_mengyi_roland_kenopenz
- A Hasznos Szakértelmek tudománya. Voldemort és más ügyeskedők a szociális szövetkezetek körül. MnCs. aug. 25
- http://index.hu/belfold/2016/08/25/mengyi_roland_voldemort_korruptio_fidesz_borsod_valasztokerulet/
- <http://mno.hu/belfold/ugrott-a-fideszes-voldemort-mentelmi-joga-1361305>
- http://hvg.hu/itthon/20160912_felfuggesztettek_mengyi_roland_mentelmi_jogat

11.5. Andytól Andrásig és tovább

Hol lesznek a birodalom határai?

Utolsónak megemlítenéd példázatunk főhőse régi ismerősünk, róla évek óta kénytelenek voltunk megemlékezni. Hol a kaszinó-koncessziók látványos megszerzése kapcsán, hol a hazai filmipar irányítása körül megszerzett kizárólagos pozíciója ürügyén. Legutóbb az év elejei összegzőnkben meglehetősen nagy terjedelemben voltunk kénytelenek foglalatoskodni azzal a látványos akcióval, ahogyan a kormány számára megszerezte a TV2 csatornáját. S ahogyan ezt az egykoron szebb napokat látott tévét - igaz, Habony segítségével - heteken belül kormányzati propaganda-eszközzé züllesztette. Ez a nyár sem telt el anélkül, hogy a Vajna-birodalom ne bővült volna tovább. A mostani nagy fogást az on-line sportfogadás meglepően gazdagon termő piacának megszerzése jelentette. Talán nem illendő ezt is a korrupciós ügyek között emlegetni, hiszen az egész gépezet az ő személyes igényei szerint - kellő időben és kellő részletekkel - termelte ki a foglalás lebonyolításához megfelelő szabályokat. A részletekről a korabeli médiumok kimerítő alaposággal beszámoltak, némi egyszerűsítéssel azt mondhatnánk, hogy ez a történet megfelel egy olyan esettanulmány

mondanivalójának, amelyben a mai Fidesz-kormány és klientúrája együttműködésének valamennyi lényeges eleme megtalálható.

Vajna üzleti érdekeltségeinek széles spektruma lélegzetelállítóan sokrétű. Van benne több divatcég, sport-nagykereskedelem, filmforgalmazás, műsorkészítés, áruházak, játékkaszinók, s most már rádióállomás is az év elejei tévészerzés mellett. Hazai pályákon meglehetősen szokatlan megoldással tünteti el a terebélyes érdekeltségi rendszerét. Az Átlátszó.hu hatalmas munkával képes volt felvázolni ezt a cég-dzsungelt, amelynek lényege, hogy a kéttucatnyi magyar vállalkozás egyikének sem ő a bejegyzett tulajdonosa. Viszont a cégek felett lévő igazi tulajdonosok mindegyike olyan off-shore háló, amelynek nyilvántartása Curacao-tól Luxemburgig a lehető legkedvezőbb adóparadicsomokban található. Magyarán, a sokmilliárdos bevételeiből itthon semmit sem kell adóznia:
<https://atlatszo.hu/2014/09/08/felterkepeztuk-az-andy-vajna-magyar-vallalkozasai-mogott-burjanzo-offshore-cegbirodalmat/>

Ehhez a birodalomhoz csatlakozhat az idei szeptembertől az on-line-szerencsejáték megkaparintásából adódó újabb lehetőség. Amelynek megteremtése még az edzett és fölöttébb megértő gazdasági sajtót is felháborította. A rendkívüli jogi eljárásnak, illetve a várható haszonnak a részleteiről az alábbi írások számtalan érdekes részlettel szolgálnak:

<http://24.hu/kozelet/2016/09/28/azert-kellett-annyira-sietni-a-szerencsejatek-torvennyel-mert-andy-vajna-meg-iden-online-kaszinot-indithat/>
<http://nol.hu/gazdasag/andy-vajna-szerencsejatek-torveny-internet-1633705>
http://hvg.hu/gazdasag/20160928_andy_vajna_kaszinobiznisze_miatt_lehetett_surgos_a_kedd_i_torvenymodositas?utm_expid=1324304-9.JvgK46VJQ96PBmQcdWWPIQ.0&utm_referrer=http%3A%2F%2Fhvg.hu%2Fcimke%2FAndy_Vajna
http://www.portfolio.hu/gazdasag/torvennyel_segitettek_andy_vajna_kaszinouzletet.237952.html
http://index.hu/gazdasag/2016/09/27/az_utlevek_es_a_jogositvanyok_adatait_is_megkaphatja_vajna_kaszinoja/
<http://nol.hu/belfold/az-olaf-is-eszrevette-mit-movelnek-vajna-teveivel-1631903>
Sürgősséggel hoztak törvényt, hogy Vajna kaszálhasson. Nsz. szept. 28.

S hogy a lényegről el ne feledkezzünk, az illető úr domesztikálása elérte azt a szintet, amikor a hivatalos papírokban már „Vajna Andrásként” tisztelhetjük őt. Ezek szerint mégis csak akad olyan terület, ahol a nemzeti/függetlenségi küzdelem eredményekre vezetett. Bizonyára eljön majd az idő, amikor az ő sorsa, életpályája is tankönyvekbe illeszkedő, mesés történet lesz. Egyelőre csak annyi a mi dolgunk, hogy ebből a nagy-nagy nyári körképből, az Új Magyar Korrupció legendás aranykorából az ő nevét semmiképpen sem hagyhattuk ki.

X - X - X - X - X - X

Van-e bármiféle közös tanulsága az iménti öt történetnek? Úgy véljük, hogy igen.

- Először is, a miniszterelnöki védettség/személyes közelség olyan erejű atompajzs, amelyen nem képes áthatolni egyetlen intézményes/kritikai szándék sem. Persze, csak addig, amíg az fennáll, s amíg a védelmet a maga saját, személyes érdekének is tekinti.
- Másodsor, az, hogy ezt a szűk, személyi kört a mai magyar államiság valamennyi intézménye soron kívül szolgálja ki. Ha kell, akkor jogalkotással, ha kell, akkor rendkívüli kormánydöntéssel, s ha valami hiányozna, akkor a megfelelő intézmény megteremtésével (Lásd pl. Rogán és a letelepedési kötvény esetét.)
- Harmadszor: a sajtó megírhat bármit, Tényi István is tehet már másnap feljelentést, az utca embere moroghat napestig, akkor sem történik semmi sem. Olyannyira nem, hogy a korrupciós ügyek tömege még a Fidesz támogatottságát sem képes megrendíteni.
- Negyedszer, amíg a magyar gazdaság úgyszólván teljes mértékben az uniós forrásoktól függ, addig ez a központból vezérelt, állami újraelosztó rendszer törvényszerűen termeli ki és állítja újra elő a korrupció mindennapos feltételeit.
- Mindezen visszasságok, botrányok, csalások és felháborító ügyek nem vonnak maguk után semmiféle komolyabb társadalmi ellenállást, tüntetési hullámot, utcai tiltakozásokat. S vajon, miért nem? Ez a legnehezebben megválaszolható kérdés.

Egyelőre három hipotézist tudunk megfogalmazni: **Részben** a folyamatos és milliárdokat röptető ügyek egymást kioltva, egymásra torlódva immunizálják a közvéleményt. A túl sok ügy már olyan, mintha egy sem lenne. **Részben** az országra rászabadított menekültellenes kampány hosszú időre képes volt a közfigyelem hangsúlyát elterelni. **Részben** pedig a Fidesz ördögi játszámája fenntartja annak a látszatát, mintha mégis lenne valamiféle határozott állami fellépés. Valamely fontos szerv (rendőrség, ügyészség, belső vizsgálat, személyek elleni kampányok stb.) mindig tesz éppen annyit, amelynek következtében arra lehet hivatkozni: lám, mi mindent elkövettünk...! (Lásd pl. a nyár elejei rohamot Spéder Zoltán ellen, vagy a nyárvégit Mengyi Roland ellen... S aztán mindig a nagy-nagy csönd.)

E három hatás együttesen, egymást erősítve okozza azt az érzést, mintha a rendszerváltás 26-ik évére Magyarország népe belefáradt volna mind abba, ami a feje fölött zajlik. Mintha beletörődött volna, hogy bármi és bárminek az ellenkezője is megtörténhet. Azt persze nem tudhatjuk, hogy egy ilyen fásultság, közéleti ernyedtség tényleg azt jelenti- e, mintha az emberek feladták volna a változtatás reményét, vagy csak

kivárnak? S csak megjátsszák, hogy mindent elhisznek, lenyelnek. Az október másodiki 5=3 mindenestre elgondolkodtató eredmény. Lehet, hogy inkább kivárára játszanak. Messze van még a meccs vége. 2016 nyarán minden esetre az év elején útjára indított népszavazási kampány indulat-teremtő tömege még alkalmas volt arra, hogy minden más fontos kérdést harmadrangúként homályosítson el.

12.Népszavazási ámokfutás júliustól októberig

Előző összegzőnk 17-20. oldalain lépésről lépésre beszámoltunk a február 24-én - puccsszerű meglepetéssel - bejelentett orbáni népszavazás születési körülményeiről. Azokon az oldalakon ízekre szedtük a feltett kérdés értelmetlenségét is, s bemutattuk az ötlet keresztülerőszakolásának május végéig tartó kalandos útját is. Mostani krónikánk kezdő pillanata ez ügyben július 5. Ezen a napon jelentette be Áder János, hogy a népszavazás megtartásának időpontját október másodikára tűzte ki. Valamennyire tájékozott magyar állampolgár számára világossá válhatott, hogy másféle kérdések, problémák érdemi megtárgyalására a következő hónapokban semmiféle esély nem lesz. Megpróbáljuk a július 5. után átélhető örület eseményeit, folyamatait valamiféle racionális keretrendszer kalodájába szorítva bemutatni, s ötféle szempont függvényében áttekinteni:

- Mi értelme volt az egész cirkusznak?
- A kampány menetének tanulságai.
- A kampány peremfeltételeiről.
- Az ellenzéki sasszék gondjai.
- A végeredmény talányai.

12.1. Az értelem keresésének nehézségei

Jószerevel a népszavazási kérdés megfogalmazott és nyilvánosságra került első változatának megszületésétől parttalan vita kezdődött arról, hogy a feltett kérdés - tulajdonképpen: micsoda? Kinek szól? Miről szól? A magunk véleményét negyedévvvel ezelőtt már leírtuk, ezért most csak annyit rögzítenénk, hogy a hónapokig tartó értelmezési vitákban az alábbi álláspontok voltak kihámozhatók:

- A címzett az EU, nekik szeretnénk megmutatni, hogy hol húzódnak meg a kívülről történő dirigálás határai.
- A címzett maga, Brüsszel - az ottani bürokraták világa... (Kaptak is megfelelő mennyiségű bírálatot a magyar politikai képviselőktől. Biztosan behúzták fülüket-

farkukat. Feltéve, hogy a munkanapjaikat a magyar kormánypárti média böngészésével töltötték.)

- A címzett az a magyar lakosság, amely nincs tisztában a reá váró migránshullám veszélyeivel.
- A címzett a parlament és a kormány, azért hogy megvédjék az országot.
- A címzett az a magyar nemzetközösség, amelynek rá kellene döbennie az „utolsó védőbástya” - szerepkör újraéledésére.
- A címzett az a magyar szülő/nagyszülő, aki szeretné megvédeni gyermekét, unokáit az erőszakhullámtól.
- A címzett a magyar lakosság tudatlansága, ezért mindenféle eszköz megengedett sürgős felvilágosítása érdekében.

Ezek az értelmezési/stilizálási hadjáratok a kampány hetei/hónapjai során váltakozó erősséggel domináltak attól függően, hogy mikor éppen melyik metszete látszott a legcélszerűbb politikai üzenetnek. S ha már az üzenet ennyire képlékeny volt, akkor az sem meglepetés, hogy a várható következmények felől is roppantul megoszlottak a vélemények. Külpolitikailag még csak-csak megállapítható volt, hogy a referendum eredményessége jelentős mértékben javíthatja Orbán Viktor külföldi tárgyalásainak mozgásterét. (Az összegző első részében hivatkozott orbáni beszédek minderről kellő alaposággal tájékoztatták is az érdeklődőket.)

A várható belpolitikai következmények azonban igen sokfelé ágaztak el. A legáltalánosabb síkon vetődött fel az a vélelem, miszerint egy sikeres, nagy támogatottságú népszavazás megerősíthetné az előrehozott választások iránti szándékokat. Erről ugyan semmiféle hivatalos nyilatkozat nem szólt, az ötlet ennek ellenére úgy vált a politikai közbeszéd részévé, hogy szeptember közepén már a pártok egy része is komolyan kezdett számolni ezzel az eséllyel. (Nagy a gyanúnk, hogy a Fidesz vezérkarának nem volt nagyon ellenére ez a rémhír, inkább volt része annak a hatalmas teszt-próbának, ami az egész kísérletet körbe lengte. Vagy bejön, vagy nem...) A várható belpolitikai következmények egy más irányú csoportját jelentette a meglebegtetett alkotmány-módosítási szándék, illetőleg a tavasz végén elvetélt rendkívüli állapot-szabályok további sorának előszedése. Szűkebb értelemben pedig a Fidesz belső világában ez az októberi főpróba nagyon is alkalmasnak tetszett a szervezeti piramis olyan mértékű aktivizálására, munkára kényszerítésére, amelyből a helyi szervezetek, vezetők alkalmasságára, mozgósításai adottságaik tesztelésére nézve számottevő következtetés vonható le. A zártkörű, belső tanácskozásokon, mindenekelőtt a

szezonkezdő frakció-összejövételen nem véletlenül ez volt a központi beszédtema. Némileg tágabb keretek között ugyanez a kampány-negyedév lehetőséget teremthetett az ellenzéki harcképesség, intellektuális és személyi mozgósítási adottságok felmérésére is. (Ennek eredményeire a fejezet végén még visszatérünk.) S végül, nem lebecsülhető jelentőségű annak a bemérése, hogy a magyar társadalom mekkora nagyságrendű hányada fogható be az egy éve kiépített menekültellenes politika állandó napirenden tartásának kommunikációs gyakorlatával. (Korábbi elemzésünkben éppen ezt a célt valószínűsítettük a legfontosabbnak, három hónap elteltével úgy látjuk, hogy mindebben nem tévedtünk túlzottan.)

Az iménti talányok megerősödése természetsszerűleg vezetett el ahhoz, hogy a kampány hónapjaiban, október másodikához közeledve úgyszólván páratlan erővel nyomult előtérbe két - lényegében összetartozó - kérdés. Az egyik a részvételi arányok latolgatásából adódott, mivel az új népszavazási törvény 50 %-os megjelenéshez kötötte a referendum érvényességét. Sokáig úgy is látszott, hogy a Fidesz vezetői kifejezett célnak, demonstratív fontosságú kritériumnak tekintik az ötven százalékos részvétel kitermelését. A másik - s csak halványan alárendelt - mozzanat lett a távolmaradás értelmezése. Szeptember elejéig ez nem tűnt túlzottan fontos ügynek, de azután az ellenzék felfedezte magának a távolmaradási arányokban rejlő értelmezési lehetőségeket, s ettől kezdve ez a kérdés is a napi szócsaták részévé vált.

Fontosabb írások a népszavazás értelmezéséhez:

Boros Tamás: Kvótanépszavazás. Mit üzen valójában a szavazatunk? Fi. szept. 1.

Bedarálta a magyarokat a hatalomipar. 12 oldalas tematikus blokk a 168 óra szept. 8-i számában.

Vásárhelyi Mária: Népakarat vagy politikai manipuláció. ÉS, szept.9.

Orbán Viktor Brüsszelbe vinné tovább a harcot. NSz. szept. 21.

Valki László: Mit üzenünk Brüsszelnek? ÉS, szept.21.

A referendum racionalitása. Fi. szept. 24.

A magyarok nyilai. Fi. szept. 24.

Oszt' jó estét. HVG. szept. 29.

Nem is verseny. HVG. szept. 29.

Kvótanóta: Miről szavaz a magyar nép? MnCS. szept.29

Nem a nemre. MnCs. szept. 29.

12.2. A kampány menete

Kampánytörténeti szempontból ez a hét hónap, nagy vonalakban négy szakaszra volt szétbontható.

Márciustól június végéig leginkább magának a népszavazási kezdeményezésnek a minden elképzelhető fórumon történő elfogadtatása volt a feladat. Erre azért is sort kellett keríteni, mert a különböző pártok, különféle stádiumokban támadták a kezdeményezést, hol az NVB, hol az Alkotmánybíróság előtt, valamint egyéb bírósági fórumokon. S utólag már majdnem mindegy, hogy komoly, vagy komolytalan indokokkal, mert minden szóba jöhető garanciális intézmény kivétel nélkül minden fórum készséges partnere lett a kormánynak. Ebben a szakaszban kapóra jöttek a nyugati országokban rendre megszervezett terrortámadások, akciók, ezek „segítségével” szinte magától értetődővé válhatott a referendum védekező jellege. A júliusi, köztársasági elnöki döntés után szabadult el a köztéri pokol, ellepték az országot a „kékplakátok”, a TUDTA? - típusú gyermeketeg kérdésekkel.

Lett is mindebből egyfajta össznépi játék, az internet népe napestig gyártotta a trollkodás ezerféle variánsát, s a Kétfarkú Kutya pártja pedig soha nem látott népszerűséghez juthatott. Az ő plakátjaik - századannyi költséggel - nem kevés szellemességgel tették nyilvánvalóvá nemcsak azt, hogy a hivatalos kampány demagóg és primitív, de a hazugságok nevetségességét is. Ebben a fázisban érdemes egy bekezdés erejéig még arról is megemlékezni, hogy a június 10-től augusztus 20-ig tartó sportnagyhetek (foci EB+olimpia) közvetítéseinek réseibe a kormánypropaganda olyan erővel nyomult be, amire a jámbor hazai sportrajongók milliós tábora sem szellemileg, sem lelkileg nem volt felkészítve, ezért ennek a rohamnak a hatékonyságát utólag is érdemes kétesélyesnek tartani. Ez volt az a néhány hét, amikor a kormány nagyszabású módon, nagyüzemi arányokban élt vissza a jogi zűrzavarral, amelynek következtében a megjelentetésben és a beárazásban igen jelentős eltérések vannak, az ún. „Társadalmi célú hirdetés” - illetve a „politikai reklám” között.

Augusztus 13-a után hivatalossá válhatott a kampány, ettől kezdve a többi párt is közterekre vihette a maga ellenvéleményét. Ha volt neki... Utólag úgy látjuk, hogy a teljességgel amatőr, önmagát is viccpártnak mutató Kétfarkú Kutya Párt egyszerűen leiskolázta a többieket azzal, hogy heteken át képesek voltak olyan új ötletekkel előállni, amelyek legalább a szűkre szabott állampolgári szerepkészlet keretei között történő kiröhögés örömeit sokaknak megadták. Már ekkor is akadt néhány gyanús előjele annak, hogy fog ez a kampány még sokkal durvábbá is válni. Szeptember közepétől amúgy is magához tért a hivatásos politikai közélet, megszapordtak a gyűlések, interjúk, nyilatkozatok és ilyen körülmények között nemcsak a hibázás lehetősége növekszik nagyobbra, hanem az egymás

hibáira való azonnali reagálás lehetősége is szélesebbre nyílik. Elkezdődött a nagyot mondás, az egymás rémisztő ötleteire való licitálás versenye: nem feladatunk megörökíteni e rövid korszak legkirívóbb örültségeit, az alpont végén olvasható irodalmi hivatkozások között számos olyan is található, amelyek az érdeklődőt eligazíthatják a gyöngyszemek kínálatában.

Az utolsó két-három hét a teljes realitásvesztés rémálmától megterhelten zajlott. Előkerültek a politikai riogatás, zsarolás, rémhírterjesztés válogatott mintái. Jeles és vezető politikusok jártak élen, a plakátokon olvasható idiótaságok komoly képpel történő előadásait produkálva. Fizetett kormánypárti szakértők járták napestig a tévé- és rádióműsorok tömegét, parttalan terjedelemben szólaltatták meg „az utca népét”, akik magánvélemény gyanánt hálásan bőfögték vissza a gyűlöletkeltés politikai nagyüzemének szabványtermékeit. Nem akartunk hinni a fülünknek, de...meglett és komoly emberek magyarázták utcaszerte, hogy nem szeretnék, ha az ő unokáikat néger terroristák erőszakolnák meg a sötét parkokban... Volt egy-két hét, amikor már nem volt szabad rádiót, tévét bekapcsolni, embereket az utcán, piacon, postán, közértben meghallgatni, mert nagy valószínűséggel valami egetverő marhaságot mondtak. A véletlen úgy hozta, hogy ezekben a hetekben az ország különböző sarkaiban fordulhattunk meg, és nem akartunk hinni a szemünknek: a legkisebb falvakban is a kormányzati riogatás plakátjai tobzódtak, a vidéki buszok járatain, elől-hátul virítottak a nemzeti színekbe öltöztetett parancsok: menj el nemmel szavazni! Kétségtelenül, páratlanul tanulságos hetek voltak ezek, annak tanulságaként, hogy a kollektív hisztéria tudatosan gerjesztett háttérrel miféle csodálatos hatékonysággal képes eredményeket elérni.

Némi irodalom a kampány menetéről:

Lendvai Ildikó: Bűnben fogant „népszavazás”. Nsz. szept.6.

Előremenekülés. HVG. júl. 14.

Kampányszerű csúsztatások. Nsz. júl. 20.

Sulykolási együttható. HVG. aug. 11.

Mi lesz itt? MnCs. szept.1.

Tudta? A hirdetés nem reklám. HGV. szept. 1.

Mindenki maradjon otthon. A 168 óra 18 oldalas blokkja a kampány utolsó heteiről. Szept. 29.

12.3. A kampány feltételeiről - röviden

Az utolsó három hónap kampányeszközeiről már az eddig írottak alapján is lehet némi fogalmunk. Ehelyütt csak arra utalhatunk, hogy hazánkban az elmúlt 26 év során még soha nem sikerült a média egészét ilyen erővel, ilyen mértékben kampányüzem-módra átállítani. A televíziókon belül már nemcsak a kormányzati/közszolgálati csatornák tették a magukét, ekkor már a TV2 - a későbben csatlakozottak kivételes buzgalmával - igyekezett túlteljesíteni őket, s még az ATV is besegített a kormánynak. A sajtónak ekkorra már komoly konkurensévé vált az utcákon, megállóknál ingyenesen terjesztett 'Lokál' többszázezernyi példányú, a családok megkaphatták a kormány „tájékoztató füzetét”, amelyben az analfabéták szellemi színvonalához erősen közelítő jelleggel magyarázták el a ránk váró szörnyűségek méreteit arra az esetre, ha esetleg nem szavaznánk nemmel. Szórólapok, utcai felfestések, kerítések üzenetei harsogták mindenhol azt, amit már hónapok óta nagyon is tudhattunk.

Némi vita alakult ki arról, hogy a kormány milyen forrásból és mennyit költhetett erre a három-négy hónapos agyimosásra? Az adatok 19 és 30 milliárd ft között szóródnak, nagyjából attól függően, hogy az egyes szerzők a kampányeszközök mennyire széles körét tudták figyelembe venni. Ami egészen bizonyos: sokkal többet, mint a 2014-es választásra, és mintegy százszor annyit, amennyit az összes ellenzéki párt EGYÜTTESEN költeni tudott. (Csak a Rogánhoz közel állónak tudott Csetényi-cégek bevétele mintegy 4 md forint lehetett.) A konstrukció különben ördögi és szellemes. A kormány elkezd szórni a milliárdokat, egészen képtelenül butuska üzenetekre, s mindeközben kistafirozza azokat a kedvenc cégeket, amelyekben amúgy is az ő kedvezményezettjei ülnek. Költés és haszon-egyszerre - nagyon figyelemre méltó megoldás. S a közpénz szépen elveszti közpénzjellegét.

Nem állíthatjuk, hogy mindez pusztán az idejű nyár újdonsága lett volna, hiszen a tavalyi nagy-nagy menekülthullám beköszöntének hetei óta volt már alkalmunk ennek a feszes, könyörtelen és roppantul egységes kampány-áradatnak az áldásait többször is meg- és átélni. Tudhattuk már jó ideje, írtuk is már korábban is: a Fidesz-kormány a menekültügygel való riogatással úgy tűnik, megtalálta a rezsicsökkentő kampány méltó utódját. Ami talán mégis új volt: az arányok. Pontosabban az arányvesztés. Az, hogy lehetséges olyan társadalmi kommunikációs működés, amikor a kormányzat által szándékolt témakörök még a családi/baráti/szomszédsági szinteken is képesek eluralkodni és háttérbe szorítani minden egyéb mondanivalót. Időközben meg-megjelentek annak a hosszú távú, összehasonlító jelleggel készített vizsgálatnak is az adatai, amelyekből a magyar társadalom előítéletességének, idegen-ellenességének az alakulását lehetséges nyomon követni. Az adatok szerint a fejletlen

pénzköltés meghozza gyümölcsét, hiszen a magyar társadalom minden fontos mutató tekintetében zártabbá, gyanakvóbbá és elutasítóbbá vált.

Némi irodalom:

Mindent egy lapra. MnCs. júl. 28.

Tudta? A hirdetés nem reklám. HVG. szept. 1.

Erőfölény gátlások nélkül. MnCs. szept. 1.

Jelige: rettegj, félj, szavazz. Nsz. szept. 15.

Keleti extrémek. A DEREK-indexről. HVG. aug. 11.

12.4. Az ellenzéki sasszékről¹²

Nem lehet eltagadni, hogy az ellenzéki pártokat úgyszólván megoldhatatlan helyzet elé állította az október 2. Még azt a Jobbik-ot is, amelynek hívei szintén nemmel szeretnének szavazni. Lehetett volna talán egyeztetniük, állítólag történtek is erre lépések, bár a végeredményen ez nagyon kevésbé látszott meg. Az ellenzék hat pártja július 5. utána következő ajánlatokkal állt elő:

- szavazz igennel,
- szavazz nemmel,
- maradj otthon,
- menj el, de szavazz érvénytelenül,
- menj el és szavazz a saját meggyőződésed szerint.

Volt olyan pár, amely a saját soraiban még a fenti változatokat is variálni tudta. Nem folytatjuk a pikírtkedést, megmaradunk annak higgadt rögzítésénél, hogy az ellenzéki erők számára az októberi népszavazás egy újabb, elszalasztott lehetőséget jelentett. Immáron a hatodik ilyen esélyt 2010 óta. Végül is, nem vádolhatók azzal, hogy túl gyakran változtatnák alapvető pozícióikat. Tudjuk: nincsen pénzük és a nélkül nagyon nehéz kampányolni. Tudjuk, hozzá sem férnek a médiumokhoz, s a nélkül szintén nehéz kampányolni. Tudjuk, nem próbálták még ki a tartós együttműködés keserveit, de a minden lényeges feltételt kisajátító Fidesszel szemben a nélkül szintén nehéz szembe szállni. Megpróbálták ezt a képtelen helyzetet az Unió, az európaiság melletti kiállás gesztusává átformálni, de ahhoz nem kellett

¹² Előző összegzőnkben részletesen, nyolc oldalon át mutattuk be az ellenzék helyzetét. /57-65.oldalokon. / Ott felvetettünk kilenc olyan fontos kérdést, amelyekre az ellenzéknek is kellett volna valamiféle választ adnia, de – nem tette. Minderre tekintettel e mostani krónikánkban nem látjuk annak értelmét, hogy újból

különösebb jóstehetség, hogy előre megmondjuk: nem ez a népszavazás lesz az, amikor majd bátran, felemelt fejjel és nagy népszerűséget aratva lehetséges unió-pártiként tüntetni.

Az ellenzék számára 2016 a tanulságok megértésnek és feldolgozásának az éve lesz, és az is marad - jövőre is. A nagyfokú távolmaradás, valamint az érvénytelen szavazatok meglepően nagy száma azonban mégis arra vall, hogy ennek a tanulságkeresésnek több értelme és szélesebb bázisa lehetséges, mint amennyire mindezt október 2. előtt remélni lehetett volna.¹³

Irodalom az ellenzék magatartásához és belső vitáihoz:

Ádám Zoltán: Akarjunk! MnCs. júl. 7.

Visszaüthet az ellenzéki bojkott. Nsz. júl. 12.

Mellár Tamás: El kell menni. MnCs. Júl. 21.

Lakner Zoltán: Bojkott: több mint otthon maradás. 168 óra. júl.14.

Szigetvári Viktor: A bojkott a jó döntés. MnCs. júl. 14.

Nagy Attila Tibor: Bojkott-mozgalom nélkül? Nsz. júl. 24.

Fodor Gábor: Ha otthon maradunk, Orbán a nyakunkon marad. MnCs. aug. 11.

Keszthelyi András: Az ellenzék és a népszavazás. MnCs. aug. 10.

Horn Gábor: Üzenjen Orbánnak: Igen! Nsz. aug. 26.

Marosán György: Ez a hajó már elment. Nsz. szept. 12.

Szüdi János: Szavazzon érvénytelenül. ÉS. szept. 9.

Ellenzéki szavazókon múlhat a siker. Nsz. aug. 16.

Ők már biztosan távol maradnak. MnCs. szept. 22.

12.5. A végeredmény talányai

ÉRVÉNYTELEN, EREDMÉNYTELEN, ÉRTELMETLEN

2016. október másodika estjén, fél tíz tájban az NVB közölte a várható végeredményt: a népszavazás a 43.3 % - os részvétel okán eredménytelen és érvénytelen.

Nem sokkal később a tévéstúdiók a Bálna épületébe kapcsolhattak, a Fidesz eredményváró központjába, ahonnan közvetítették Orbán Viktor diadalittas, az eredményeket példátlan győzelemnek nevező, mintegy hétperces beszédét:

<https://www.youtube.com/watch?v=Fbpi4mDwDSo>

¹³ A pártok ugyan nem sok említésre méltót hagytak maguk mögött, de az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy a kampányban felmutatott bizonytalanság árnyékában nagyszabású viták is folytak az ellenzék jövőjéről. S ezen írások közül figyelmet érdemelnek az alábbiak:

- Vitányi Iván: Mit tegyünk a demokráciáért? Nsz. júl. 21.
- Böcskei Balázs: 2018-és a baloldal. Nsz. júl. 27.
- Fejetlenség. Zsákutcában az ellenzék. 168 óra. aug.11.
- Bolgár György: miért nincs remény? Nsz. szept. 7.

/Ezt a dokumentumot csak abban a formában tudtam elmenteni, hogy azonnal ott látható utána az én ATV-béli gyors, mondhatnám, hogy spontán kommentárom is. A következő sorok már fél nappal később összegezik mindezt, s nem az első meglepetés sokkjának másodpercei nyomán. /

Szégyen volt, hogy Orbán Viktor február 24-én - elhárítandó az előző napi kopasz-botrány várhatóan megrendítő hatásait - akadálytalanul előállhatott hirtelen támadt népszavazási ötletével. Még nagyobb szégyene az intézményrendszer egészének, (kezdve az NVB-től, s befejezve a köztársasági elnökkel), hogy ezt a szélhámoskodást gond nélkül engedték kivitelezni. A legnagyobb szégyen az a megalázó, primitív, költséges és ostoba kampány lett, amit a nyár elejétől az egész országra rászabadítottak. Azt hittük, lejjebb már nem süllyedhetünk, Tévedtünk. Október 2-án, este féltíz tájt Magyarország miniszterelnöke bejelentette, hogy máttól kezdve a fekete fehér, a nem az igen, az éjszaka az nappal, a vereség pedig győzelem. Nagy-nagy, páratlan és történelmi jelentőségű győzelem.

Másnap, néhány órányi gondolkodási idő után talán lehetséges már összegezni az október második - grandiózus néphülyítési - kísérlet legfontosabb tanulságait.

1. Az október második népszavazás a hatályos magyar jogszabályok értelmében érvénytelen és eredménytelen lett. Érvényességéhez nem egy-két szavazat kellett volna, hanem még sok-sok százezer. Ennél fogva semmiféle közjogi következményei nincsenek, bármit is fognak majd erre hivatkozva bevezetni.
2. Orbán Viktort és az ügyben megnyilvánuló, többi Fidesz-vezetőt mindez nem zavarja, mert mindettől függetlenül is azt teszik, amit már jó előre megterveztek. Ez az értelmezés mindenekelőtt azt jelenti, hogy arra vannak a legkevésbé tekintettel, amire állandóan hivatkoznak: a népakaratra.
3. Másrészt pedig azt, amit a februári ötlet legelső bejelentésétől kezdve oly sokan hangoztattak: az egész felhajtásnak semmi értelme nincsen, legfeljebb propagandacélú kampányra használható. Mivelhogy ezt a problémakört képtelenség népszavazás útján tisztázni. Mindennek utólag maga a kormányfő mondanivalója, érvei a legjobb bizonyítékai, hiszen ő tette nyilvánvalóvá, hogy mennyire értelmetlen volt a héthónapos felhajtás.
4. Harmadrészt ez a kudarc, pazarlás, a vereség és ellenállás mérete egy normálisan működő demokráciában bőven megalapozná Orbán Viktor politikai, jogi és anyagi felelősségét. Nem tévedünk, ha azt várjuk, hogy mindebből semmi nem lesz.

5. Az eredmény részleteinek finomabb elemzéséhez nyilvánvalóan szükség lesz még néhány napra, ám a legfontosabb következtetéseket azonban így is levonhatjuk:
- A legmagasabb részvételi adatokat a nyugat-dunántúli régióban láthatjuk, ott, ahol a legutóbbi választások már évek óta kiemelkedő Fidesz/Jobbik-fölényt mutattak.
 - A legalacsonyabbak a fővárosi részvételi adatok voltak, amelyek értelmezése még sok vitára fog alkalmat adni, mindenesetre ez a már meglévő és lappangó regionális konfliktusmező a későbbiekben váratlan és nagy jelentőségű fordulatok megelőzője lehet még.
 - A Fidesz és a Jobbik politikai blokkja tartósan számíthat a három milliót elérő táborára, s ezzel a támogatással Magyarországon biztosan lehet listás választást nyerni. Ugyanakkor a területi eloszlás arról tanúskodik, hogy a jobboldal még ebben a választási rendszerben is megverhető az egyéni kerületekben.
 - Most is kiderülhetett, hogy a 2010 után kialakult politikai szerkezetben a kormányzati oldallal szemben csak az átgondolt, megszervezett, valamennyi erőt átfogó és komolyan betartott ellenzéki egységnek lehet bármiféle esélye.
 - A kampány stílusa, erőszakossága és költségessége, valamint az elsöprő média-támogatás megléte alkalmas a három milliót kitevő tábor érzelmi alapú egyben tartására, ám a taszító ereje, váratlan bumeráng-hatása sem lebecsülendő politikai tényező. Főleg akkor, ha van vele szemben versengő politikai üzenet. (Mint ahogyan most sem volt.)

A következő napokban, hetekben bizonyára számtalan kül-és belpolitikai, kormányzati, ellenzéki, társadalomlélektani, és médiaelemzés lát majd napvilágot, s e sorok írója sem gondolná, hogy a tanulások akár e rövid összeggel kimeríthetők lennének. Úgy véljük, nagyjából október közepéig tarthat az a szakmai érdeklődés, amelynek jegyében ezt a különleges népszavazási eseményt teljes körűen feldolgozzák. Néhány órával, egy nappal a végeredmény után csak a legfontosabb csomópontok összegzésére törekedhettünk.

Amit bizonyosan tudhatunk az az, hogy Orbán Viktor eltökélt az állítólagosan sikeres és eredményes népszavazásra hivatkozó alkotmánymódosítás minél előbbi kivitelezésében. A következő napon a parlamentben már keresztül is verte ebbéli szándékát, s most már azt is tudhatjuk, hogy november 8-án lesz ez a történelminek nevezett /tudjuk, minden történelmi, amit Orbán Viktor a normalitással szemben követ el.../ aktus. Amikor is öt éven belül majd a hatodik alkalommal fogják módosítani a gránitszilárdságú alkotmányt.

Lesz miről írunk a következő negyedév után is.

Néhány írás a következményekről:

Mi lesz itt? MnCS. szept. 1.

Lakner Zoltán: Harmadikán. 168 óra, szept. 15.

Karrierjüket kockáztatják a rosszul teljesítő Fideszesek. Nsz. szept. 23.

Másnap. HVG. szept. 29.

Andor László: Európa peremén. HVG, szept. 29.

Tudta? Nsz. szept. 24. (Nyolc pontba szedett összegzés a brüsszeli döntések esélyeiről, mai állásáról.)